

arbetsloshetsrapporten.se

20

STATISTIK OM ARBETSMARKNADEN

22

Akademikernas
a-kassa.

De senaste årens utmaningar på arbetsmarknaden har väldigt tydligt visat att arbetslöshetsförsäkringen är viktig, både i goda och dåliga tider. För är det något vi lärt oss så är det att när det vänder så vänder det snabbt. Och då är ett medlemskap i a-kassan en bra trygghet.

KATARINA BENGTSO EKSTRÖM
KASSAFÖRESTÅNDARE AKADEMIKERNAS A-KASSA

Produktion: Akademikernas a-kassa
Grafisk form och grafik: Fotoskrift AB

Trygghet är vår affärsidé

2021 var ett år som stod i skarp kontrast mot 2020.

2020 var allt fokus på coronapandemin; människors oro för att bli sjuka, för att förlora jobbet, för vad som skulle hända med ekonomin och samhället. Och hundratusentals personer skyndade sig att skaffa en arbetslöshetsförsäkring för att kunna få del av den trygghet som den innebär. Men redan 2021 hade det vänt: arbetsmarknaden återhämtade sig och arbetslösheten sjönk, till och med till lägre nivåer än före pandemin.

Den här rapporten handlar om 2021 som är ett viktigt år för att dra erfarenheter av hur snabbt vi kan ställa om – hur vårt samhälle klarar av en kris, hur myndigheterna kan anpassa sig efter nya omständigheter, hur a-kassan kan användas för att betala ut företagsstöd etcetera.

Men även om den här rapporten handlar om 2021 är det svårt att inte nämna att vi redan 2022 drabbades av en helt annan typ av kris med förändrat säkerhetsläge, och därmed ekonomisk påverkan, i Sverige, Europa och världen – var detta ska sluta vet vi ännu inte. Men vi märker i kontakten med medlemmarna den oro som skapas av ovissheten om vad Rysslands krig i Ukraina kan få för konsekvenser för svensk ekonomi och arbetsmarknad. Och då är det viktigt att a-kassorna, som ju har trygghet som affärsidé, förvaltar det förtroende som människor i behov av omställning visar oss.

En undersökning som gjordes 2020 visade att 7 av 10 är nöjda eller mycket nöjda med sin a-kassa, och för att behålla det höga förtroendet behöver vi också arbeta så att rätt personer får rätt ersättning, och att de får sin ersättning snabbt. Hur det fungerar med utbetalningarna från välfärdssystemen har legat högt upp på debattagendan en längre tid och här är vi måna om att vi har de system och de kontroller som behövs för att det så långt som möjligt ska bli rätt. Och faktum är att arbetslös-

hetskassorna gör mycket rätt. I årets arbetslöshetsrapport har vi lyft fram statistik som visar hur det ser ut med korrektheten i utbetalningarna från välfärdssystemen.

Trots att arbetsmarknaden har återhämtat sig och många arbetslösa har fått jobb så är det fortfarande tufft för många att komma in på arbetsmarknaden. Gymnasieutbildning är fortfarande en vattendelare och långtidsarbetslösheten har ökat. Begreppet tudelning används ofta. Och det är också tydligt i den statistik som finns i den här rapporten, till exempel står många arbetslösa utanför a-kassan – de har arbetat för lite för att uppfylla villkoren.

De senaste årens utmaningar på arbetsmarknaden har väldigt tydligt visat att arbetslöshetsförsäkringen är viktig, både i goda och dåliga tider. För är det något vi lärt oss så är det att när det vänder så vänder det snabbt. Och då är ett medlemskap i a-kassan en bra trygghet. Vi är som sagt i trygghetsbranschen, en viktig bransch för människor som behöver ställa om, både i med- och motvind.

April 2022

Katarina Bengtson Ekström

Kassaföreståndare Akademikernas a-kassa

Vi har gjort arbetslivet tryggt i mer än 50 år

Akademikernas a-kassa bildades 1969 och drog igång verksamheten 1970. Sedan dess har antalet akademiker som vill vara försäkrade ökat varje år och i dag är vi Sveriges största a-kassa med fler än 750 000 medlemmar.

Sedan starten har försäkringen och a-kassorna genomgått många förändringar. Men syftet har hela tiden varit detsamma – att erbjuda människor en ekonomisk grundtrygghet vid arbetslöshet.

Innehåll

Arbetslöshetsrapporten 2022 innehåller en fullständig överblick av sysselsättningen och arbetslösheten i Sverige. Här redovisas statistik från bland andra SCB och Arbetsförmedlingen och i år har vi också valt att ta med ett avsnitt om felaktiga utbetalningar.

1 Arbetsmarknaden

- 1.1 Ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet 6
- 1.2 Var tionde står utanför arbetskraften 6

2 Sysselsättningen

- 2.1 Mer än var tredje sysselsatt är akademiker 7
- 2.2 Sysselsättningsgraden ökar 7
- 2.3 Stora regionala skillnader 8
- 2.4 Sverige har tappat förstaplatsen 8
- 2.5 Männen har högre sysselsättningsgrad 10
- 2.6 Kort utbildning – låg sysselsättning 10
- 2.7 Finans – största näringsgrenen 10
- 2.8 Deltidsarbete dubbelt så vanligt för kvinnor 11
- 2.9 Mer deltidsarbete hos kvinnor i alla åldrar 11
- 2.10 Var fjärde deltidsarbetande vill arbeta heltid 11
- 2.11 9 av 10 är anställda 13
 - 2.11.1 Fast anställda 13
 - 2.11.2 Tidsbegränsat anställda 13
 - 2.11.3 Företagare 13
- 2.12 Det rör sig på arbetsmarknaden 13
- 2.13 Viktigt med kontakter för att få jobb 13

3 Arbetslösheten

- 3.1 Från låg till relativt hög arbetslöshet 14
- 3.2 Arbetsmarknaden återhämtade sig 14
- 3.3 Explosion av varsel under pandemin 14
- 3.4 Arbetslösheten i Europa 14
- 3.5 Högst arbetslöshet i Gävleborg 16
- 3.6 Arbetslösheten varierar med ålder 17
- 3.7 Kort utbildning – hög arbetslöshet 17
- 3.8 En tredjedel saknar gymnasieutbildning 18
- 3.9 Många var arbetslösa kort tid 18
- 3.10 Minskad arbetslöshet i alla län 18
- 3.11 7 av 10 har svag konkurrensförmåga 20
- 3.12 Tuff konkurrens för fler 20
- 3.13 Längre tid att komma tillbaka 20
- 3.14 Rekordhög långtidsarbetslöshet 21
- 3.15 Genomsnittlig arbetslöshetstid – 40 veckor 22
- 3.16 Kortutbildade är arbetslösa längre 22
- 3.17 Större oro för arbetslöshet 23

4 Ungdomsarbetslösheten

- 4.1 Unga – snabba ut och snabba in 24
- 4.2 NEET – en tiondel av ungdomarna i EU 25
- 4.3 En tredjedel finns inte i registren 25
- 4.4 Kraftig minskning under 2021 26
- 4.5 Föräldrarnas utbildning spelar roll 26
- 4.6 Efter 3 år jobbar eller studerar 3 av 4 26
- 4.7 Fler valde att börja studera 26
- 4.8 Antalet studieplatser ökade 26
- 4.9 Drygt 9 av 10 har jobb efter högskolan 26
- 4.10 Unga vill ha trygga anställningar 26
- 4.11 Intresset för a-kassan ökar med åldern 26

Det är främst de med tidsbegränsade anställningar – särskilt unga, lågutbildade och utrikes födda – som förlorat sina arbeten. Det har förvärrat problemen som redan före pandemin präglade svensk arbetsmarknad.

KÄLLA: FINANSPOLITISKA RÅDETS RAPPORT SVENSK FINANSPOLITIK 2021

5 Ersättning och a-kassa

5.1 En omställningsförsäkring	28	5.9 Mer än hälften får ingen a-kassa	30
5.2 Grundförsäkring och inkomstbortfallsförsäkring	28	5.10 Störst andel med a-kassa bland äldre	30
5.3 Ersättningsnivåer	28	5.11 Högst andel med a-kassa i Blekinge	32
5.4 Frågan om obligatorisk a-kassa	28	5.12 Minskat antal ersättningstagare	32
5.5 Finansieringen	28	5.13 Hälften får 80 procent av sin inkomst	33
5.6 3 av 4 är med i a-kassan	30	5.14 Färre dagar och lägre utbetald ersättning	33
5.7 Två tredjedelar av de arbetslösa är med i a-kassan	30	5.15 Antalet med försörjningsstöd minskade under pandemin	34
5.8 Störst andel a-kassemedlemmar i Stockholm	30	5.11 24 a-kassor	34

6 Rätt ersättning till rätt personer

6.1 Arbetslöshetsförsäkringen är en hybrid	36	6.6 De flesta felen görs av Arbetsförmedlingen och den sökande	38
6.2 Felaktiga utbetalningar på agendan	36	6.7 Få fel och små belopp	38
6.3 Villkor för a-kassa	36	6.8 Sveriges a-kassors stickprov – 99,9 procent rätt	38
6.4 Både aktivitetsrapport och tidrapport krävs för utbetalningar	37		
6.5 Omfattningen av felaktiga utbetalningar	37		

Bra att veta när du läser statistiken

Arbetskraften består av de personer i arbetsför ålder som vill och kan arbeta. **Vi har valt att fokusera på personer mellan 20 och 64 år om inget annat anges.** I EU har man bestämt att den officiella statistiken ska utgå från åldersspannet 15–74 år när det gäller arbetskraften. Vi tycker inte att den åldersindelningen fullt ut speglar dem som arbetar i Sverige, med tanke på skol- och pensionsålder.

Statistiken visar hur det såg ut 2021, om något annat år har använts framgår det av texten. Vi har brutit siffrorna på kvinnor,

män och ålder eftersom det är de uppgifter som finns tillgängliga. När vi använder begreppet akademiker avses personer 20–64 år med minst 3 års eftergymnasial utbildning.

SCB:s Arbetskraftsundersökning (AKU) och Undersökningar av levnadsförhållanden är urvalsundersökningar som bygger på intervjuer. Övriga statistikkällor i denna rapport är registerbaserade. AKU ligger också till grund för statistiken till Eurostat.

Mer om statistiken 39

1 Arbetsmarknaden

2021 uppgick Sveriges befolkning till 10,5 miljoner och av dem var det 56 procent, 5,6 miljoner, som var i åldern 20–64 år. De flesta, 81 procent, arbetade, 7 procent var arbetslösa och 12 procent ingick inte i arbetskraften. De sysselsatta och de arbetslösa utgör tillsammans Sveriges arbetskraft – de som vill och kan arbeta.

1.1 Ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet

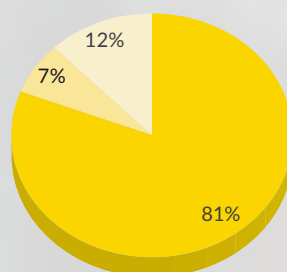
Sysselsättningsgrad och arbetslöshet är viktiga mått för att visa utvecklingen på arbetsmarknaden. Eftersom de mäts på olika sätt, sysselsättningsgraden är andelen av *befolkningen* som jobbar och arbetslösheten är andelen av *arbetskraften* som saknar jobb så kan det trots en hög sysselsättning vara en hög arbetslöshet, om många deltar i arbetskraften. Inledningen av arbetsmarknadsåret 2021 präglades förstås negativt av pandemin, men under året förbättrades läget avsevärt, sysselsättningsgraden ökade och arbetslösheten minskade.

1.2 Var tionde står utanför arbetskraften

12 procent av befolkningen står utanför arbetskraften, de är alltså varken sysselsatta eller arbetslösa. En del av dessa står närmare arbetsmarknaden än andra, cirka 50 000 personer ser sig som arbetsökande, det vill säga de vill och kan ta jobb men de har inte sökt några jobb och klassificeras därför inte som arbetslösa. De största grupperna är studerande och sjuka och där kan det vara bra att påminna sig om att många studenter söker jobb, och då ingår de i gruppen arbetslösa.

1.1 Arbetsmarknaden 2021, befolkningen 20–64 år

[Antal, Andel]

Sysselsatta	4 727 000
Arbetslösa	399 000
Ej i arbetskraften	729 000
Totalt	5 856 000

Av de sysselsatta var

Fast anställda	80%
Tidsbegränsat anställda	12%
Företagare	9%

Av de arbetslösa var

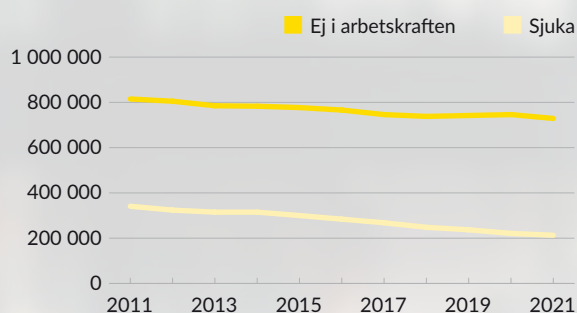
Långtidsarbetslösa, 6 månader eller mer	45%
Arbetslösa, mindre än 6 månader	55%

Av de som inte var i arbetskraften var

Sjuka	29%
Studerande på heltid	36%
Pensionärer	11%
Gjorde annat till exempel hemarbetande, latent arbetssökande, lediga	24%

1.2 Utanför arbetskraften

[Antal]

729 000 personer stod utanför arbetskraften 2021, av dem var 29 procent sjuka. Antalet har minskat de senaste åren.

Sysselsättningen

2

2021 hade 4,7 miljoner av de som var 20–64 år ett jobb. Det motsvarar en sysselsättningsgrad på 80,7 procent. Efter pandemiåret 2020, som var ett tufft år för många, återhämtade sig arbetsmarknaden under 2021 och sysselsättningen steg. Av de som arbetade var 9 av 10 anställda, på hel- eller deltid, och 1 av 10 var företagare.

2.1 Mer än var tredje sysselsatt är akademiker

Hur stor del som arbetar har stor betydelse för ett lands ekonomi och välfärd. 2021 var det 4 727 000 av 20–64-åringarna som var sysselsatta och på 10 år har det blivit cirka 400 000 fler sysselsatta, en ökning med 9 procent. Antalet sysselsatta akademiker har ökat än mer, från 1,1 till 1,8 miljoner, vilket är hela 58 procent fler. Andelen av arbetskraften som har minst 3 års eftergymnasial utbildning är nu uppe i 37 procent.

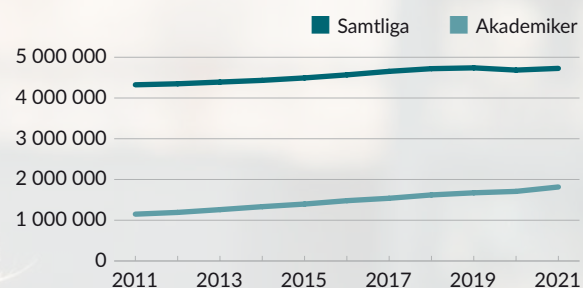
2.2 Sysselsättningsgraden ökar

2021 var sysselsättningsgraden i genomsnitt 80,7 procent och under året gick den från 78,2 i januari 2021 till 80,2 i januari 2022. Bland akademikerna var den i snitt 90,5 procent 2021. Arbetsförmedlingens prognos är att sysselsättningsgraden kommer att fortsätta öka under 2022 och 2023 och i deras undersökning bland arbetsgivare är anställningsplanerna rekordstora, men samtidigt ser man att fler arbetsgivare kommer uppleva en ökad brist på arbetskraft med efterfrågade kompetenser.

2.1 Sysselsatta

[Antal]

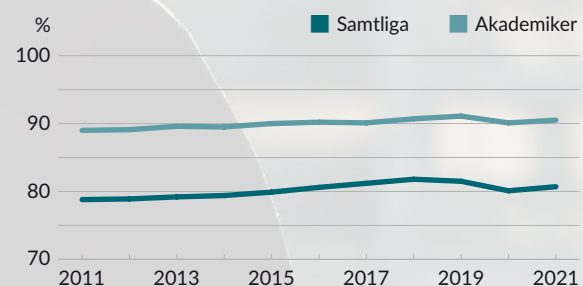

Not: Siffrorna för akademiker är ej korrigerade utifrån tidsseriebrott 2021 och därför ej direkt jämförbara.

KÄLLA: SCB, ÅKU

2.2 Sysselsättningsgrad

[Andel]

Not: Siffrorna för akademiker är ej korrigerade utifrån tidsseriebrott 2021 och därför ej direkt jämförbara.

KÄLLA: SCB, ÅKU

2.3 Stora regionala skillnader

Sysselsättningens storlek varierar i landet och 2021 skiljde det ungefär 9 procentenheter mellan Hallands län som hade den högsta sysselsättningsgraden, 85,5 procent, och Västmanlands län som hade den lägsta med 76,3 procent. Och på lokal nivå är skillnaderna större än så. Mellan storstadskommunerna var det stor differens, till exempel hade kvinnorna i Stockholm år 2021 nästan 12 procentenheters högre sysselsättning än kvinnorna i Malmö. Jämför man alla 290 kommuner och andelen förvärvsarbetande 2020 så var spridningen stor – mellan Habo kommun i Jönköpings län som hade den högsta andelen förvärvsarbetande och Eda kommun i Värmlands län som hade den lägsta, skiljde det knappt 23 procentenheter. På länsnivå var sysselsättningsgraden bland kvinnor högst i Hallands län och lägst i Gävleborgs län och bland männen var den högst i Jönköpings län och lägst i Gotlands län.

2.4 Sverige har tappat förstaplatsen

Sverige har en hög sysselsättning jämfört med andra länder i Europa, och en hög sysselsättningsgrad är viktigt utifrån många aspekter och bidrar i högsta grad till välfärden. För individen innebär en sysselsättning bland annat att man har ett socialt sammanhang – ett jobb att gå till, och det har betydelse för hälsan och för ekonomin – både den individuella och samhällets. Eftersom vi blir fler äldre krävs det också att fler arbetar för att kunna upprätthålla välfärden.

Eurostat, som ansvarar för EU:s officiella statistik, har ändrat sin beräkningsmetod för att harmonisera och förbättra jämförbarheten och sedan dess har Sverige tappat förstaplatsen i sysselsättningsligan. I åldersgruppen 20–64 år hade Sverige istället den näst högsta sysselsättningsgraden i EU tredje kvartalet 2021, och det är Nederländerna som har tagit över ledningen. Mellan den högsta sysselsättningsgraden och den lägsta, som Italien och Grekland hade, skiljer det mycket – nästan 20 procentenheter. I länder med låg sysselsättning är det också ofta stor skillnad mellan kvinnors och mäns arbetskraftsdeltagande. En annan faktor som gör att Sverige har en hög sysselsättningsgrad är att vi är det land i EU som har högst andel äldre, 55+, som jobbar.

Arbete är även hjärtat i ett lands ekonomi och en förutsättning för vår gemensamma välfärd, det står för ungefär två tredjedelar av ett lands förädlingsvärde och cirka 60 procent av skattebasen utgörs av skatteinkomster från arbete.

KÄLLA: SOU 2017:47 MER JÄMLIKA VILLKOR OCH MÖJLIGHETER

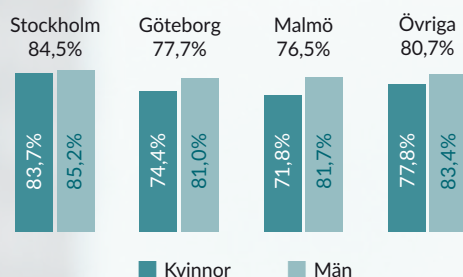

2.3 Sysselsatta per län och storstadskommuner

[Antal, Andel]

Län	Samtliga		Kvinnor	Män
Hallands	156 100	85,5%	84,2%	86,8%
Jämtlands	57 600	84,3%	82,2%	86,2%
Jönköpings	165 600	84,1%	79,8%	87,9%
Västernorrlands	105 900	84,1%	80,3%	87,6%
Stockholms	1 205 300	83,8%	81,9%	85,6%
Kronobergs	92 900	83,0%	78,1%	87,4%
Dalarnas	121 800	81,0%	78,1%	83,6%
Västra Götalands	800 500	80,8%	77,6%	84,0%
Västerbottens	123 600	80,2%	75,5%	84,7%
Gotlands	25 900	79,8%	81,0%	78,8%
Örebro	134 800	79,8%	79,2%	80,4%
Norrbottnens	109 800	79,8%	75,5%	83,8%
Södermanlands	122 000	78,9%	77,0%	80,7%
Uppsala	173 300	78,4%	76,5%	80,2%
Värmlands	122 200	78,4%	75,3%	81,1%
Östergötlands	206 000	78,1%	76,4%	79,8%
Kalmar	97 300	77,8%	73,7%	81,5%
Blekinge	62 400	77,5%	73,1%	81,6%
Gävleborgs	115 100	77,3%	70,9%	83,3%
Skåne	612 200	77,0%	74,6%	79,5%
Västmanlands	116 800	76,3%	72,0%	80,4%
Hela riket	4 727 200	80,7%	78,0%	83,3%

Sysselsättning per storstadskommun

De fem kommuner som hade högst sysselsättning 2020*

Habo	88,0%
Nykvarn	87,8%
Krokom	86,6%
Gällivare	86,6%
Knivsta	86,2%

De fem kommuner som hade lägst sysselsättning 2020*

Ljusnarsberg	69,1%
Malmö	67,8%
Lund	67,8%
Strömstad	67,4%
Eda	65,4%

* Andel förvärvsarbetande 2020, registerbaserat.

KÄLLA: SCB, ÅKU OCH RAMS

2.4 Sysselsatta i EU

[Antal, Andel]

Land	Samtliga		Kvinnor	Män
Nederländerna	8 417 000	82,7%	79,0%	86,4%
Sverige	4 746 000	81,0%	78,7%	83,2%
Norge	2 554 000	80,5%	77,9%	83,0%
Tyskland	39 521 000	80,4%	76,7%	84,1%
Tjeckien	5 058 000	80,2%	72,6%	87,4%
Estland	610 000	79,2%	77,5%	80,9%
Danmark	2 652 000	79,1%	75,6%	82,5%
Ungern	4 516 000	79,0%	73,9%	84,2%
Finland	2 389 000	76,9%	76,4%	77,5%
Österrike	4 127 000	76,1%	71,7%	80,5%
Polen	16 218 000	75,7%	68,8%	82,7%
Frankrike	26 875 000	73,5%	70,6%	76,6%
Bulgarien	2 982 000	73,4%	69,1%	77,5%
Spanien	19 422 000	68,0%	62,7%	73,3%
Rumänien	7 618 000	67,3%	57,2%	77,1%
Italien	21 944 000	63,3%	53,6%	73,0%
Grekland	3 847 000	63,3%	53,6%	73,0%
EU	190 866 000	73,6%	68,3%	79,0%

Not: 3:e kvartalet 2021, säsongjusterad data. Ett urval av EU:s länder + Norge. EU avser snittet för alla 27 medlemsländer.

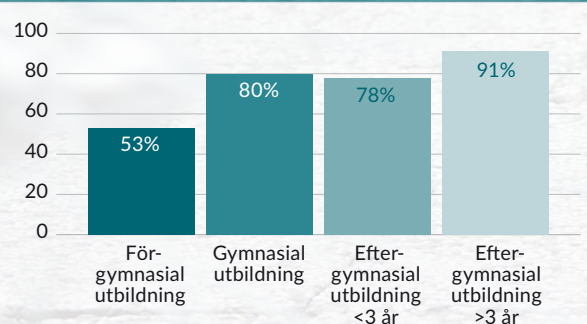
KÄLLA: EUROSTAT

2.5 Sysselsättningsgrad per kön och ålder [Andel]

Ålder	Samtliga	Kvinnor	Män
65-74 år	19,2%	13,8%	24,9%
55-64 år	77,0%	75,3%	78,6%
45-54 år	88,0%	85,8%	90,2%
35-44 år	86,2%	81,9%	90,2%
25-34 år	80,4%	77,0%	83,7%
20-24 år	60,1%	58,6%	61,4%
15-19 år	21,5%	25,3%	17,8%

KÄLLA: SCB, AKU

2.6 Sysselsättningsgrad per utbildningsnivå [Andel]

KÄLLA: SCB, AKU

2.7 Sysselsatta per näringsgren [Antal, Andel]

	Antal	Andel
Samtliga sysselsatta	4 727 200	
Finansiell verksamhet, företagstjänster	849 600	18%
Vård och omsorg	710 500	15%
Utbildning	548 000	12%
Tillverkning och utvinning, energi och miljö	547 400	12%
Handel	494 200	10%
Offentlig förvaltning med mera	395 000	8%
Byggverksamhet	326 000	7%
Information och kommunikation	283 300	6%
Personliga och kulturella tjänster	202 900	4%
Transport	193 500	4%
Hotell och restaurang	106 900	2%
Jordbruk, skogsbruk och fiske	62 600	1%
Uppgift saknas	7 400	0%

KÄLLA: SCB, AKU

2.5 Männen har högre sysselsättningsgrad

Drygt 80 procent av Sveriges befolkning är sysselsatt och för 2021 innebar det att 2 234 000 kvinnor och 2 493 000 män hade ett (eller flera) jobb. Kvinnornas sysselsättningsgrad var 78,0 procent och männens 83,3, och i alla åldersgrupper utom i den yngsta hade männen större andel sysselsatta än kvinnorna. Att kvinnor har en lägre sysselsättningsgrad beror bland annat på att de i högre grad än männen är hemarbetande, sjuka och studerar på heltid, och det är också intressant att se att det är i åldersgruppen 35-44 som det är störst skillnad mellan könen – den ålder då många är mitt i karriär och familjeliv. Att det är högre andel unga kvinnor än unga män som jobbar indikerar att det är vanligare att kvinnorna jobbar extra vid sidan om studierna.

2.6 Kort utbildning – låg sysselsättning

Att utbildning är en vattendelare på arbetsmarknaden är tydligt när man jämför sysselsättningsgrad per utbildningsnivå – skillnaderna är stora. Bland dem som endast har förgymnasial utbildning var det 53 procent som var sysselsatta 2021 och betydelsen av en gymnasieutbildning är

tydlig, med den ökar sysselsättningsgraden till 80 procent. Akademikerna hade den starkaste förankringen på arbetsmarknaden med en sysselsättningsgrad på 91 procent. Arbetsförmedlingens bedömning är att de kortutbildades situation på arbetsmarknaden kommer fortsätta vara svår framöver.

2.7 Finans – största näringsgrenen

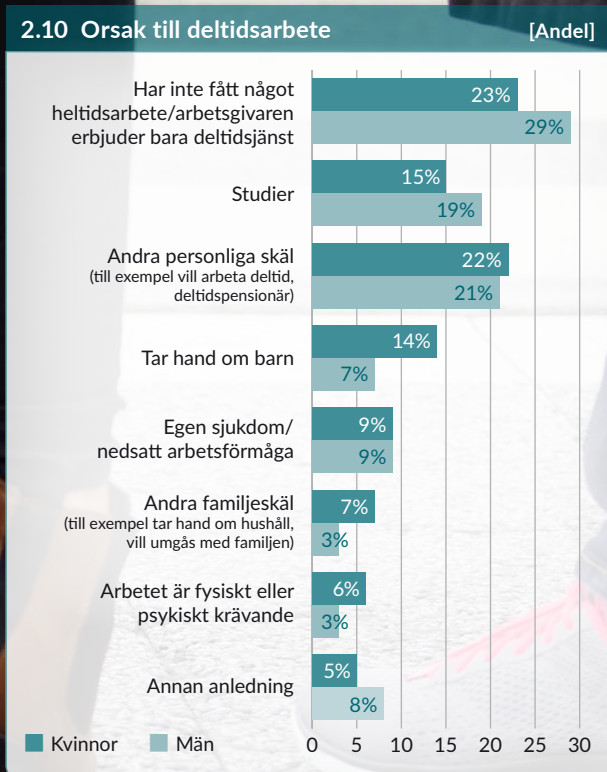
Finansiell verksamhet och företagstjänster är den näringsgren som sysselsätter flest personer, närmare 850 000 eller 18 procent av alla sysselsatta. Och bland de olika näringsgrenarna är det tydligt att en stor andel av de sysselsatta jobbar i tjänstesektorn, vilket är resultatet av den strukturomvandling som Sverige har sett över en lång tid – att tjänstesektorn blir allt större än industrin. 2020 var Information och kommunikation den näringsgren som hade ökat mest, 56 procent på 10 år. I sektorn Vård och omsorg dominerar kvinnorna med 76 procent och i Byggverksamhet är männen flest, 90 procent. Den näringsgren som har ungefär lika stor andel kvinnor och män är Hotell och restaurang, där är 51 procent av de anställda män och 49 procent kvinnor.

2.8 Sysselsättning, deltid		[Antal, Andel]
Samtliga 20–64 år		
Sysselsatta, antal	4 727 000	1 816 000
– varav deltid (1–34 timmar/vecka)	16%	13%
– varav heltid (35– timmar/vecka)	84%	87%
Kvinnor		
Sysselsatta, antal	2 493 000	1 050 000
– varav deltid (1–34 timmar/vecka)	22%	17%
– varav heltid (35– timmar/vecka)	78%	83%
Män		
Sysselsatta, antal	2 234 000	767 000
– varav deltid (1–34 timmar/vecka)	10%	8%
– varav heltid (35– timmar/vecka)	90%	92%

2.9 Deltidsarbete per kön och ålder		[Andel]
Ålder	Samtliga	Kvinnor
65–74 år	61%	64%
55–64 år	17%	23%
45–54 år	11%	16%
35–44 år	13%	19%
25–34 år	15%	21%
20–24 år	33%	45%
15–19 år	63%	71%

KÄLLA: SCB, ARKU

KÄLLA: SCB, ARKU

KÄLLA: SCB, ARKU

2.8 Deltidsarbete dubbelt så vanligt för kvinnor

En heltidstjänst innebär normalt 40 timmars arbetsvecka, en del kan också ha avtalat om något färre timmar men att tjänsten fortfarande är inom ramen för vad som anses vara heltid. 2021 var den genomsnittliga veckoarbetstiden 39,3 timmar och bland alla sysselsatta 20–64 år var det 84 procent som arbetade heltid, det vill säga 35 timmar eller mer. Deltidsarbete är mer än dubbelt så vanligt bland kvinnor som bland män, 22 procent av de sysselsatta kvinnorna och 10 procent av männen jobbade deltid, max 34 timmar i veckan. De som hade en längre utbildning arbetade i lägre utsträckning deltid, vilket bland annat kan bero på att de oftare kan anpassa sin arbetstid och utföra arbetet till exempel hemifrån eller från annan plats än arbetsplatsen.

2.9 Mer deltidarbete hos kvinnor i alla åldrar

Hur mycket man arbetar ser olika ut genom livet men något som ser lika ut i alla åldersgrupper är att kvinnorna arbetar betydligt mer deltid än männen. Och den tid som man jobbar mindre eller kanske inte alls, många gånger på grund av barn och familj, får bland annat konsekvenser för den pension som man ska få när man slutar arbeta. Saco har i en

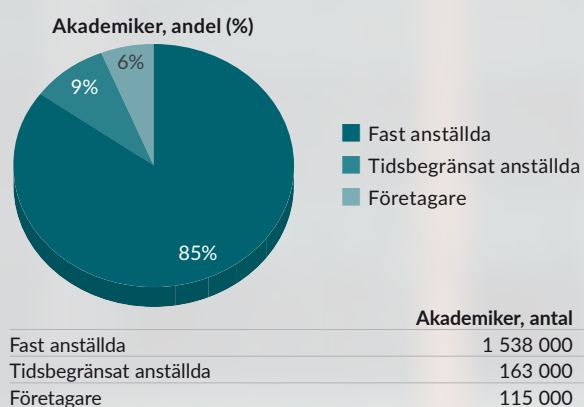
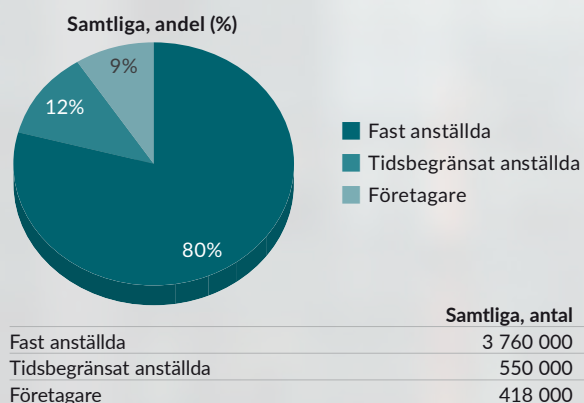
undersökning visat att till exempel en privatanställd tjänsteman med en månadslön på 45 000 kronor som går ner i tid med 25 procent går miste om hela två tredjedelar av tjänstepensionen.

2.10 Var fjärde deltidarbetande vill arbeta heltid

Den vanligaste orsaken till att man arbetar deltid är att man inte fått ett heltidsarbete eller att den arbetsgivare som man arbetar hos bara erbjuder deltidstjänst, och det gäller i något högre grad för männen än för kvinnorna. En stor andel har också andra personliga skäl, till exempel att man vill arbeta deltid eller att man valt att bli pensionär på deltid. Att kvinnor tar större ansvar för barn och familj syns också tydligt – att kvinnor arbetar deltid för att de tar hand om barn är dubbelt så vanligt än att männen gör det. Det faktum att kvinnor är sjukskrivna i högre grad än män avspeglas också till viss del i deltidstatistiken, dubbelt så hög andel kvinnor än män väljer att deltidarbete eftersom arbetet är fysiskt eller psykiskt krävande. Och man kan också i detta sammanhang reflektera över att så kallade kontaktyrken, så som vård, omsorg, skola och socialtjänst är exempel på kvinnodominerade yrkesområden.

2.11 Anställda och företagare

[Antal, Andel]

2.11.1 Fast anställda per kön och ålder

Ålder	Samtliga	Kvinnor	Män
65-74 år	35%	41%	32%
55-64 år	82%	88%	77%
45-54 år	83%	86%	80%
35-44 år	83%	85%	81%
25-34 år	78%	76%	80%
20-24 år	53%	49%	57%
15-19 år	26%	25%	27%

2.11.2 Tidsbegränsat anställda per kön och ålder

Ålder	Samtliga	Kvinnor	Män
65-74 år	27%	38%	21%
55-64 år	5%	6%	4%
45-54 år	5%	7%	4%
35-44 år	8%	9%	7%
25-34 år	17%	21%	14%
20-24 år	44%	50%	40%
15-19 år	72%	74%	69%

2.11.3 Företagare per kön och ålder

Ålder	Samtliga	Kvinnor	Män
65-74 år	38%	21%	48%
55-64 år	13%	6%	19%
45-54 år	12%	7%	16%
35-44 år	9%	5%	12%
25-34 år	5%	3%	6%
20-24 år	2%	-	3%
15-19 år	-	-	-

2.12 Nyanställningar (15-74 år)

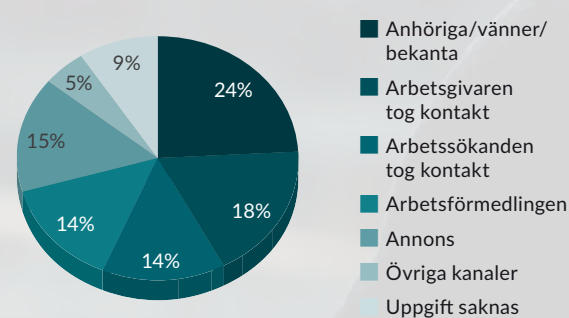
[Antal, Andel]

	Antal	Andel
Samtliga nyanställningar	337 000	
Sektor		
Offentlig sektor	91 000	27%
Privat sektor	235 000	70%
Uppgift saknas	11 000	
Anställningsform		
Fast anställning	153 000	45%
Tidsbegränsad anställning	184 000	55%
Tidigare arbetskraftstillhörighet		
Sysselsatta	123 000	37%
Arbetslösa	132 000	39%
Ej i arbetskraften	82 000	24%
Ålder på nyanställda		
65-74 år	23 000	7%
55-64 år	24 000	7%
45-54 år	41 000	12%
35-44 år	47 000	14%
25-34 år	92 000	27%
15-24 år	110 000	33%

Not: 4:e kvartalet 2021.

2.13 Rekryteringskanaler 15-74 år

[Andel]

2.11 9 av 10 är anställda

Av alla sysselsatta (20–64 år) är 91 procent anställda, resten är företagare. Och av de anställda har majoriteten, 87 procent, fast anställning. De anställda männen har i något högre grad än kvinnorna fasta anställningar, 89 procent jämfört med 86 procent. Bland akademikerna är det högre andel fast anställda, lägre andel tidsbegränsat anställda och också lägre andel företagare.

2.11.1 Fast anställda

Andelen fast anställda är högre bland kvinnor än bland män. 2021 var det, av alla sysselsatta 20–64 år, 81 procent av kvinnorna och 78 procent av männen som var fast anställda. Många tycker att fast anställning innebär trygghet, till exempel har Ungdomsbarometern gjort en undersökning som visar att 80 procent av 15–24-åringarna föredrar trygg anställning framför frilans och projektanställning.

2.11.2 Tidsbegränsat anställda

Tidsbegränsade anställningar är, kanske inte helt oväntat, vanligast bland ungdomar, vilket bland annat har sin förklaring i att de jobbar extra vid sidan om studierna. Sedan ökar andelen tidsbegränsat anställda efter att många gått i pension, vid 65-års ålder. Av alla anställda 20–64 år hade 13 procent en tidsbegränsad anställning, 11 procent av männen och 14 procent av kvinnorna.

2.11.3 Företagare

Män väljer i betydligt högre grad än kvinnor att ha företag – mer än dubbelt så hög andel av de sysselsatta männen är företagare, 12 procent jämfört med 5 procent av kvinnorna. Utifrån att pensionsåldern har höjts är det också intressant att många av de sysselsatta 65+ väljer att fortsätta jobba i sina egna företag.

2.12 Det rör sig på arbetsmarknaden

Under ett år rör det sig mycket på arbetsmarknaden, många byter jobb och en del får nytt jobb efter en tid som arbetslös. För att mäta rörelsen på arbetsmarknaden undersöker SCB vilken arbetskraftstilhörighet de nyanställda under ett kvartal hade föregående kvartal. Fjärde kvartalet 2021 nyanställdes 337 000 personer, av dem var det 37 procent som kom direkt från ett annat jobb, 39 procent hade varit arbetslösa och 24 procent hade stått utanför arbetskraften.

2.13 Viktigt med kontakter för att få jobb

För att få ett nytt jobb behövs ansträngning och ibland också lite tur. Ofta krävs det att man har kontakter – och den vanligaste vägen att hitta ett nytt jobb är via anhöriga, vänner och bekanta – fjärde kvartalet 2021 var det ungefär en fjärdedel som hittade sitt jobb där. Direktkontakt mellan arbetsgivare och arbetsökande eller vice versa var det näst vanligaste.

3 Arbetslösheten

I snitt var 399 000 personer (20–64 år) arbetslösa år 2021. Det motsvarar 7,8 procent av arbetskraften. Av de som var anmälda på Arbetsförmedlingen var det en stor andel, 45 procent, som hade varit arbetslösa längre än ett år. Många har också en så kallad svag konkurrensförmåga vilket är en förklaring till att de har svårt att få ett jobb. En stor del av dem saknar utbildning, de med kort utbildning är i högre grad arbetslösa och deras tid i arbetslöshet är längre.

3.1 Från låg till relativt hög arbetslöshet

För 30 år sedan, 1991, var arbetslösheten 3,3 procent och då hade den ändå ökat ganska mycket – från 1,9 procent 1990. Sen fortsatte den att stiga under 90-talskrisen och var mycket hög under stora delar av decenniet, 1997 var den som högst med 10,4 procent. Lågkonjunkturen i början av 00-talet och finanskrisen 2008/09 syns också tydligt i arbetslöshetsstatistiken. Därefter sjönk arbetslösheten och nästa puckel kom i samband med pandemin 2020, men redan året innan såg man en konjunkturavmattning och att arbetslösheten började öka. Under 2021 planade arbetslösheten ut. Det finns olika typer av arbetslöshet, Coronakrisen skapade konjunkturarbetslöshet – efterfrågan på varor och tjänster sjönk och företagen fick minska sin personalstyrka. Friktionsarbetslöshet är en annan typ, som är kortsiktig och beror på matchningsproblem, och så finns strukturarbetslöshet som är mer långvarig och som beror på obalans mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft.

3.2 Arbetsmarknaden återhämtade sig

I snitt var 399 000 personer arbetslösa 2021, vilket är 7,8 procent av arbetskraften 20–64 år. Antalet arbetslösa kvinnor var 192 000, 7,9 procent, och antalet arbetslösa män 208 000, 7,7 procent. Mellan 2019 och 2020 ökade antalet kraftigt men har sen planat ut i takt med att arbetsmarknaden hämtade sig under 2021. I januari 2021 var det 8,8 procents arbetslöshet och i januari 2022 hade den sjunkit till 7,4 procent. Av de 399 000 arbetslösa var 67 000 akademiker – 3,5 procent av det totala antalet akademiker i arbetskraften. Bland akademikerna hade männen högre arbetslöshet än kvinnorna, 3,8 procent jämfört med 3,4 procent.

3.3 Explosion av varsel under pandemin

Arbetsgivare är skyldiga att meddela Arbetsförmedlingen när minst 5 av deras medarbetare i ett län riskerar att sägas upp på grund av arbetsbrist. Pandemin skakade om ekonomin rejält och varslen ökade explosionsartat – med 137 procent under 2020. Men alla 123 500 som varslades blev inte uppsagda, i 59 procent av fallen ledde varsl till att anställningen avslutades. Det är inte heller alla som sägs upp som blir arbetslösa. Krisåret 2009 varslades 104 000 personer och av dem var det 59 procent som blev arbetslösa någon gång inom 9 månader. Uppföljningen av 2020 års varsel visar inte fullt så höga nivåer, där låg andelen som blev arbetslösa på 52 procent.

3.4 Arbetslösheten i Europa

Mellan tredje kvartalet 2019 och 2020 ökade arbetslösheten i EU från 6,6 till 7,7 procent, och 2021 var nivån tillbaka och låg på 6,7 procent. Precis som tidigare ser arbetslösheten väldigt olika ut i Europa – mellan Spanien som hade den högsta arbetslösheten och Tjeckien som hade den lägsta skiljer det nästan 12 procentenheter. Sverige ligger högt upp i listan, men en stor skillnad jämfört med de länder som har högre arbetslöshet är att det i de länderna är stor skillnad mellan andelen arbetslösa kvinnor och män. I till exempel Grekland skiljer det nästan 8 procentenheter mellan könen och där är också kvinnors arbetskraftsdeltagande väldigt lågt, 65 procent av kvinnorna deltar i arbetskraften vilket kan jämföras med Sveriges 85 procent (3:e kvartalet 2021).

Arbetslöshet påverkar hälsan, men hälsan påverkar också risken för arbetslöshet. Det är dock betydligt fler studier som visar att arbetslösheten leder till ohälsa än att ohälsan leder till arbetslöshet.

KÄLLA: SOU 2017:47 MER JÄMLIKA VILLKOR OCH MÖJLIGHETER

3.1 Arbetslöshet, samtliga 20–64 år

[Andel]

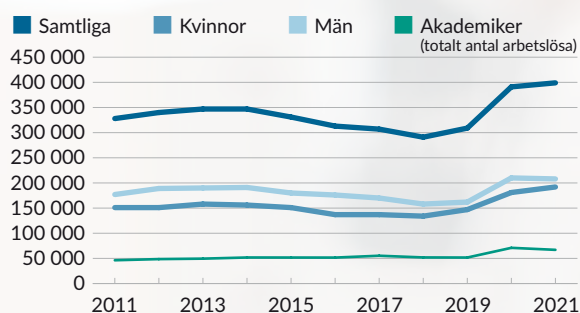

Not: Tidsseriebrott 2005.

KÄLLA: SCB

3.2 Arbetslöshet

[Antal]

Not: Siffrorna för akademiker är ej korrekterade utifrån tidsseriebrott 2021 och därför ej direkt jämförbara.

KÄLLA: SCB, AKU

3.3 Varslade och uppsagda

[Antal, Andel]

	2019		2020		2021	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Samtliga varslade	52 200		123 500		27 600	
Varslade som blivit uppsagda		57%		59%		53%
– varav kvinnor		35%		41%		35%
– varav män		65%		59%		65%
Andel av varslade som någon gång blivit arbetslösa inom 9 månader efter varslet		40%		52%		41%*
– varav kvinnor		34%		41%		43%
– varav män		66%		59%		57%

* Uppföljningen för 2021 endast fram till och med mars 2021.

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDELINGEN

3.4 Arbetslösa i EU

[Antal, Andel]

Land	Samtliga		Kvinnor	Män
Spanien	3 301 000	14,5%	16,5%	12,7%
Grekland	642 000	14,3%	18,4%	10,9%
Italien	2 336 000	9,6%	11,2%	8,4%
Sverige	401 000	7,8%	7,8%	7,8%
Frankrike	2 176 000	7,5%	7,5%	7,5%
Finland	185 000	7,2%	6,3%	8,0%
Estland	38 000	5,9%	4,7%	7,0%
Österrike	233 000	5,3%	5,2%	5,5%
Rumänien	403 000	5,0%	4,4%	5,5%
Bulgarien	156 000	5,0%	4,8%	5,1%
Danmark	123 000	4,4%	4,5%	4,4%
Ungern	176 000	3,7%	3,8%	3,7%
Norge	92 000	3,5%	3,1%	3,8%
Polen	547 000	3,3%	3,2%	3,3%
Tyskland	1 292 000	3,2%	2,8%	3,5%
Nederländerna	282 000	3,2%	3,2%	3,3%
Tjeckien	137 000	2,6%	3,2%	2,1%
EU	13 762 000	6,7%	7,1%	6,4%

Not: 3:e kvartalet 2021, säsongjusterad data. Ett urval av EU:s medlemsländer + Norge. EU avser snittet för alla 27 medlemsländer.

KÄLLA: EUROSTAT

3.5 Högst arbetslöshet i Gävleborg

2021 var det i snitt 7,8 procents arbetslöshet i Sverige och den varierade stort inom landet. Den högsta arbetslösheten hade Gävleborgs län med 11,0 procent och jämfört med Norrbotten, som hade lägst, skiljde det 6,7 procentenheter. Gävleborgs höga arbetslöshet har enligt Arbetsförmedlingen flera orsaker. Näringsstrukturen i Gävleborg består av en relativt stor industri och liten privat tjänstesektor och under finanskrisen 2008 drabbades industrin hårt vilket ledde till många nya arbetslösa. I dag går många av industriföretagen bra men det driver inte sysselsättningsutvecklingen. Gävleborg har också relativt låg andel ingångsjobb och låg utbildningsnivå i kombination med en relativt stor andel nyanlända. Norrbottens län har haft högkonjunktur trots krisen,

till exempel har gruvnäringen gått bra och det finns en större efterfrågan på arbetskraft. Bland kvinnorna var arbetslösheten högst i Gävleborgs län och lägst i Norrbottens län, och andelen arbetslösa män var högst i Örebro län och lägst i Jönköpings län.

Stor skillnad mellan storstäderna

Skillnaden i arbetslöshet är också stor mellan de tre storstadskommunerna. Enligt Arbetsförmedlingen ökade arbetslösheten i alla län under 2020 men den största procentuella ökningen skedde i storstadsregionerna kring Stockholm och Göteborg. Enligt SCB:s statistik hade Malmö en arbetslöshet på 11,7 procent 2021, Göteborg 9,4 procent och Stockholm 6,7 procent. Störst skillnad i arbetslösheten för kvinnor var det mellan Stockholm och Malmö.

3.5 Arbetslösa per län och storstadskommuner

[Antal, Andel]

Län	Samtliga	Kvinnor	Män
Gävleborgs	14 200 11,0%	13,5%	8,9%
Södermanlands	14 200 10,4%	11,5%	9,5%
Skåne	71 200 10,4%	10,7%	10,1%
Västmanlands	13 300 10,2%	11,2%	9,3%
Blekinge	6 700 9,7%	9,3%	10,1%
Örebro	12 800 8,7%	6,7%	10,6%
Östergötlands	19 200 8,5%	7,4%	9,5%
Kalmar	8 500 8,0%	8,0%	8,0%
Uppsala	14 500 7,7%	6,8%	8,6%
Gotlands	2 100 7,6%	6,2%	8,8%
Västra Götalands	66 100 7,6%	8,1%	7,2%
Värmlands	9 400 7,1%	6,1%	7,9%
Dalarnas	9 300 7,1%	6,6%	7,4%
Stockholms	90 400 7,0%	6,9%	7,1%
Kronobergs	6 500 6,5%	6,3%	6,7%
Västerbottens	7 500 5,7%	6,6%	5,0%
Hallands	9 300 5,6%	5,1%	6,1%
Jönköpings	9 600 5,5%	8,0%	3,3%
Västernorrlands	6 100 5,5%	5,9%	5,2%
Jämtlands	3 400 5,5%	4,8%	6,1%
Norrbottens	5 000 4,3%	4,2%	4,4%
Hela riket	399 100 7,8%	7,9%	7,7%

Arbetslöshet i storstadskommunerna

Stockholm 6,7%

Göteborg 9,4%

Malmö 11,7%

Övriga 7,6%

6,1%

7,2%

10,5%

8,4%

13,5%

9,8%

7,7%

7,6%

Kvinnor

Män

3.6 Arbetslösheten varierar med ålder

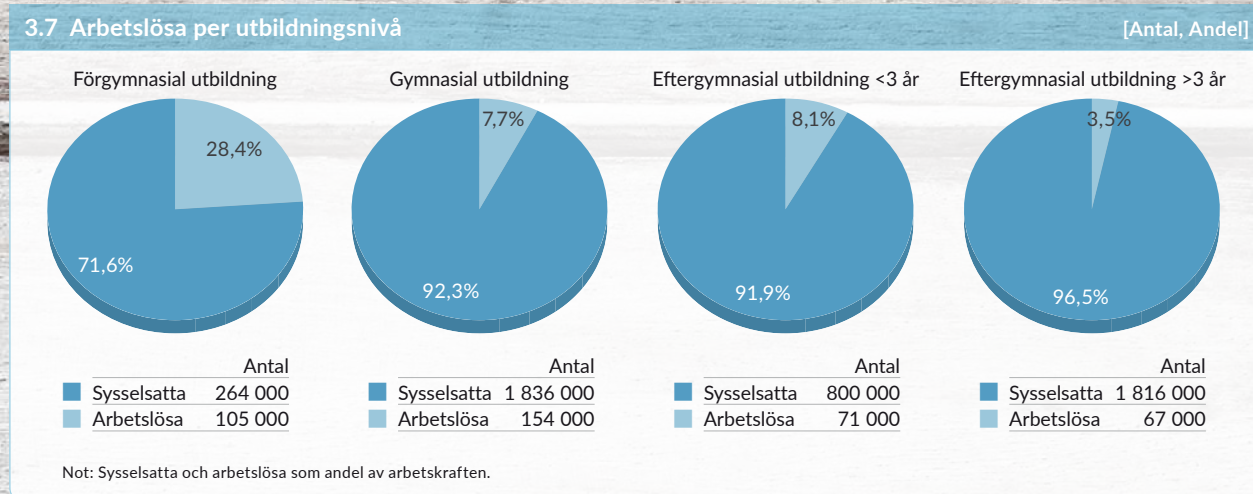
Precis som sysselsättningsgraden skiljer sig beroende på ålder och kön så gäller det också arbetslösheten. Kvinnorna har en något högre arbetslöshet än männen i åldern 25–54 år och bland de äldre och de yngsta är det männen som är arbetslösa i högre grad. Att ungdomarna 15–24 år generellt har en betydligt högre arbetslöshet beror bland annat på att en stor del, 58 procent, är heltidsstuderande men anger att de söker jobb, och då räknas de som arbetslösa.

3.7 Kort utbildning – hög arbetslöshet

För kort utbildning är en av de största orsakerna till arbetslöshet, och att komma till rätta med det är en av de viktigaste nycklarna för att minska arbetslösheten. Bland dem med förgymnasial utbildning var arbetslösheten 28,4 procent år 2021, vilket är mer än 8 gånger högre än för dem med minst 3 års eftergymnasial utbildning. Samtidigt som arbetslösheten är hög finns det lediga jobb men de som är arbetslösa har inte den kompetens som arbetsgivarna efterfrågar, det som man brukar prata om som en mismatch. De med utbildning är också koncentrerade till vissa områden. Ungefär 3 av 10 i befolkningen 25–64 år är högutbildade och de bor oftast i storstadskommuner och residensstäder. I till exempel nio av Stockholms kommuner har en tredjedel eller mer minst treårig eftergymnasial utbildning.

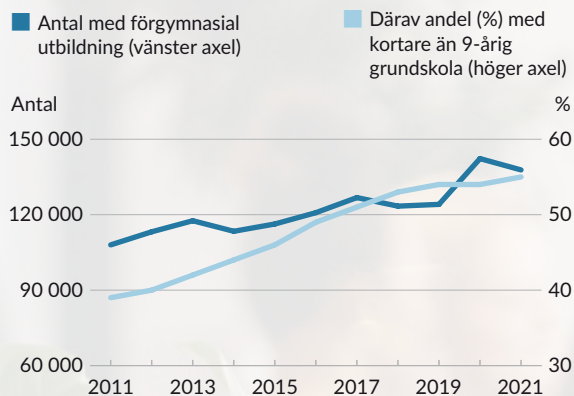
3.6 Arbetslösa per ålder och kön [Andel]			
Ålder	Samtliga	Kvinnor	Män
65–74 år	3,7%	–	–
55–64 år	6,8%	5,8%	7,7%
45–54 år	5,4%	5,7%	5,2%
35–44 år	6,7%	8,1%	5,4%
25–34 år	8,7%	9,2%	8,3%
20–24 år	17,5%	15,9%	18,8%
15–19 år	39,6%	37,8%	41,9%

KÄLLA: SCB, AKU

3.8 Andel kortutbildade

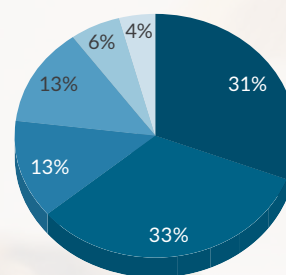
[Antal, Andel]

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDELINGEN

3.9 Inskrivna på Arbetsförmedlingen

[Antal, Andel]

	Antal
Öppet arbetslösa	198 000
I program med aktivitetsstöd	211 000
Arbete utan stöd	82 000
Arbete med stöd	81 000
Övriga inskrivna	39 000
Nystartsjobb	25 000
Samtliga	636 000

Not: I övriga inskrivna ingår även yrkesintroduktion.

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDELINGEN

3.10 Arbetslösa per län och kommuner, Arbetsförmedlingen

[Antal, Andel]

Län	Samtliga	Kvinnor	Män	Arbetslösa i Akademikernas a-kassa
Södermanlands	14 800 10,4%	10,2%	10,5%	1,7%
Skåne	66 600 10,0%	9,8%	10,2%	2,6%
Gävleborgs	13 700 9,9%	9,7%	10,0%	1,7%
Västmanlands	13 400 9,8%	10,0%	9,6%	1,7%
Blekinge	7 000 9,3%	9,2%	9,3%	1,9%
Kronobergs	8 400 8,5%	8,7%	8,2%	1,8%
Örebro	12 500 8,3%	8,0%	8,6%	1,6%
Västernorrlands	9 800 8,2%	7,7%	8,7%	1,6%
Östergötlands	18 500 8,1%	7,8%	8,3%	1,5%
Värmlands	10 400 7,8%	7,2%	8,3%	1,9%
Stockholms	95 600 7,5%	7,5%	7,6%	2,2%
Västra Götalands	64 700 7,4%	7,2%	7,5%	2,3%
Kalmar	8 300 7,2%	7,1%	7,2%	1,5%
Uppsala	13 700 7,1%	6,7%	7,4%	1,3%
Dalarnas	9 400 6,9%	6,5%	7,3%	2,0%
Jönköpings	11 800 6,5%	6,7%	6,2%	1,8%
Jämtlands	3 900 6,2%	5,7%	6,6%	1,7%
Hallands	10 200 6,2%	6,0%	6,3%	1,6%
Gotlands	1 700 6,0%	5,6%	6,4%	2,3%
Norrbottnens	7 300 6,0%	5,7%	6,3%	1,8%
Västerbottens	7 600 5,7%	5,2%	6,1%	2,1%
Hela riket	409 400 7,9%	7,7%	8,0%	1,9%

De fem kommuner som hade högst arbetslöshet 2021

	Samtliga	Kvinnor	Män
Malmö	14,4%	13,6%	15,2%
Perstorp	14,0%	14,0%	13,9%
Lessebo	13,9%	14,6%	13,2%
Flen	13,2%	13,5%	13,0%
Eskilstuna	13,1%	13,0%	13,2%

De fem kommuner som hade lägst arbetslöshet 2021

	Samtliga	Kvinnor	Män
Kungsbacka	3,7%	3,4%	4,0%
Lomma	3,6%	3,3%	4,0%
Habo	3,5%	3,4%	3,7%
Tjörn	3,4%	3,3%	3,6%
Öckerö	3,4%	2,7%	4,0%

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDELINGEN OCH AKADEMIKERNAS A-KASSA

I län där den privata tjänstesektorn inte utgör en lika stor del av arbetsmarknaden började återhämtningen tidigare än i län med större privat tjänstesektor.

KÄLLA: REGIONALA UTSIKTER HÖSTEN 2021, ARBETSFÖRMEDELINGEN

3.8 En tredjedel saknar gymnasieutbildning

Sverige har en tudelad arbetsmarknad – det finns grupper med svagare ställning och grupper som har starkare utgångsläge. Ett sådant utgångsläge som har stor betydelse för chanserna att få jobb är utbildning. De som saknar gymnasieutbildning är överrepresenterade bland de arbetslösa, och när det vände efter pandemin var det framför allt personer med som minst gymnasial utbildning som fick jobb. En fullföljd gymnasieutbildning är enligt Arbetsförmedlingen den enskilt viktigaste faktorn för att etablera sig på svensk arbetsmarknad. 2021 var det 138 000, 34 procent, av alla inskrivna arbetslösa (16–64 år) på Arbetsförmedlingen som saknade gymnasieutbildning, och 55 procent av dem hade kortare än 9 (10)-årig grundskola.

3.9 Många var arbetslösa kort tid

2021 var i snitt 636 000 (16–64 år) inskrivna på Arbetsförmedlingen, en minskning med 28 000 jämfört med 2020. I början av sin arbetslöshet ingår man oftast i gruppen Öppet arbetslösa och eftersom det var många nya arbetslösa i början på pandemin så ökade den gruppen mest. Det var också den gruppen som minskade när arbetsmarknaden tog fart igen, från 38 till 31 procent av de inskrivna, vilket visar att många var arbetslösa en kort period. Samtidigt har andelen i program ökat, från 28 till 33 procent, och det visar i sin tur att fler behöver mer hjälp och insatser, och att fler är arbetslösa längre tider. Och här är också en del av tudelningen – den mellan dem som är arbetslösa kort tid och dem som fastnar i långtidsarbetslöshet.

3.10 Minskad arbetslöshet i alla län

För att räknas som arbetslös i Arbetsförmedlingens statistik krävs att man antingen är öppet arbetslös eller deltar i program med aktivitetsstöd. 2021 var det i snitt 409 000 personer (16–64 år) som var arbetslösa, vilket är en minskning med 28 000 personer jämfört med 2020. Under 2020 ökade antalet med 88 000 så under 2021 skedde en kraftig återhämtning, och andelen inskrivna minskade från 8,5 till 7,9 procent. Högst andel inskrivna hade Södermanlands län med 10,4 procent och lägst hade Västerbottens län med 5,7 procent. Arbetslösheten minskade i samtliga län och mest minskade den i Blekinge och Jämtlands län med 1,0 procentenheter och minsta förändringen var i Uppsala län där den minskade med 0,2 procentenheter. Man kan diskutera hur relevant det är att redovisa arbetslösheten per län eftersom det kan vara stor skillnad om man jämför kommunerna, i till exempel Skåne hade Lomma lägst arbetslöshet med 3,6 procent medan Malmö hade en arbetslöshet på 14,4 procent. Malmö var också den kommun som hade den högsta arbetslösheten i hela Sverige och den lägsta arbetslösheten hade ö-kommunerna Tjörn och Öckerö med 3,4 procent.

3.11 7 av 10 har svag konkurrensförmåga

Många arbetslösa har en svag position på arbetsmarknaden. De har betydligt svårare att komma i sysselsättning jämfört med andra på arbetsmarknaden och de utgör majoriteten av de långtidsarbetslösa. De som enligt Arbetsförmedlingen har en svag konkurrensförmåga är de som

- har högst förgymnasial utbildning
- är födda utanför Europa
- har funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- är äldre, 55–64 år

Av de i snitt 409 000 arbetslösa (16–64 år) som var inskrivna på Arbetsförmedlingen 2021 var det 294 000, 72 procent, som hade svag konkurrensförmåga och det är en ökning med 3 procentenheter sedan 2020. Ungefär 7 av 10 ingick därmed i en eller flera av de ovanstående kategorierna och 3 av 10 hade en starkare ställning som arbetssökande.

De fyra grupperna innehåller dubbelräkningar av individer eftersom en och samma individ kan ingå i flera delgrupper. 2021 var det 2 000 som ingick i alla fyra grupper. Antalet som ingick i tre grupper var 20 000, två grupper 113 000 och en grupp 158 000. Den vanligaste kombinationen var utomeuropeiskt född med högst förgymnasial utbildning.

Chansen för de med svag konkurrensförmåga att få ett jobb är mindre än för andra arbetslösa och under pandemin har de som redan hade en svag position fått det ännu svårare i konkurrensen om jobben. Och risken för att tiden i arbetslöshet blir lång är större, nästan 9 av 10 av de som varit arbetslösa längre än 2 år tillhör en eller flera grupper med sämre konkurrensförmåga.

3.12 Tuff konkurrens för fler

Den senaste tioårsperioden har antalet arbetslösa (16–64 år) med svag konkurrensförmåga ökat med 34 procent, från 219 000 till 294 000. Mellan 2020 och 2021 minskade antalet med drygt 9 000, men som andel av alla arbetslösa ökade grupperna med svag konkurrensförmåga till 72 procent. Att andelen med svag konkurrensförmåga minskade under 2020 berodde på att de som blev arbetslösa under pandemin i större utsträckning hade en starkare ställning på arbetsmarknaden. När ekonomin och arbetsmarknaden hämtade sig, var det framför allt bland dem med starkare konkurrensförmåga som arbetslösheten minskade – det var de som fick jobb eller gick till utbildning. Enligt Arbetsförmedlingen är det, oavsett konjunkturläge, i allmänhet personer med kortare arbetslöshetstider som har starkast konkurrenskraft och lättast att få arbete.

3.13 Längre tid att komma tillbaka

Pandemiåret 2020 ökade antalet arbetslösa i alla grupper med svag konkurrensförmåga. Störst var ökningen i gruppen Äldre, 55–64 år, den ökade med 23 procent mellan 2019 och 2020 och det är den enda gruppen som har fortsatt att öka under 2021. De övriga grupperna har alla minskat men för grupperna med högst förgymnasial utbildning och utomeuropeiskt födda är nivåerna inte tillbaka på de nivåer som var innan pandemin. Tidigare kriser har visat att det behövs en längre tid med god konjunktur för att arbetslösheten ska minska i grupperna med svag konkurrensförmåga.

3.14 Rekordhög långtidsarbetslöshet

Antalet långtidsarbetslösa ökade redan innan pandemin och den försämrade arbetsmarknaden under pandemin har gjort att problemet med långtidsarbetslösheten har blivit värre. Dels har de som var arbetslösa redan innan pandemin fått det tuffare att komma tillbaka till arbetsmarknaden, dels har nya grupper hamnat i arbetslöshet längre tider. I inledningen av pandemin, mars 2020, var 154 000 personer (16–64 år) långtidsarbetslösa (längre än 12 månader) och sedan ökade det till rekordnivåer, i maj 2021 var det som högst – 189 000 personer och sen har det minskat långsamt.

I snitt var det 66 procent som hade varit arbetslösa i mer än ett halvår, 45 procent i mer än 1 år och 23 procent i mer än 2 år.

Arbetsförmedlingen befarar att långtidsarbetslösheten kommer att bita sig fast på höga nivåer och att pandemin därmed kan få bestående effekter. Den pågående strukturomvandlingen, där enklare jobb försvinner, påverkar också utsikterna för dem som står långt från Arbetsmarknaden eftersom många inte har den kompetens som krävs.

3.11 Arbetslösa med svag konkurrensförmåga [Antal]

Arbetslösa	409 000
– varav svag konkurrensförmåga	294 000
– varav starkare ställning	116 000
Födda utanför Europa	182 000
Högst förgymnasial utbildning	138 000
Äldre (55–64 år)	74 000
Funktionsnedsättning	59 000

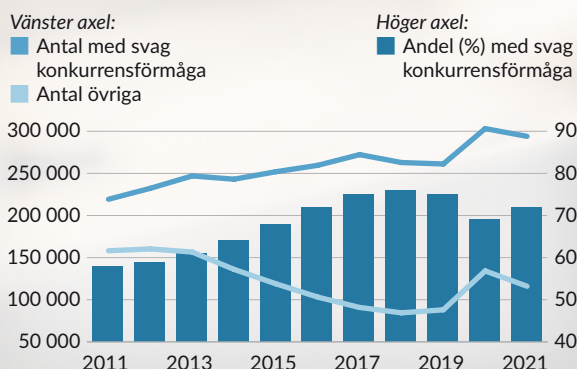
Not: En person kan ingå i flera grupper.

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDELINGEN

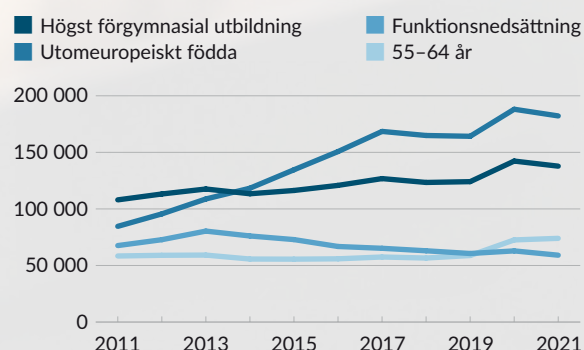
72 procent av de arbetslösa på Arbetsförmedlingen har det extra tufft att komma in på arbetsmarknaden på grund av svag konkurrensförmåga.

3.12 Antal och andel med svag konkurrensförmåga [Antal, Andel]

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDELINGEN

3.13 Grupper med svag konkurrensförmåga [Antal]

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDELINGEN

3.14 Långtidsarbetslösa inskrivna på Arbetsförmedlingen

[Antal, Andel]

	Samtliga		Kvinnor		Män	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Öppet arbetslösa och sökande i program	409 000		195 000		215 000	
– därav utan arbete i mer än 6 månader	268 000	66%	130 000	67%	139 000	65%
– därav utan arbete i mer än 12 månader	185 000	45%	91 000	47%	94 000	44%
– därav utan arbete i mer än 24 månader	95 000	23%	49 000	25%	46 000	21%

Not: Genomsnitt antal arbetslösa 2021.

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDELINGEN

3.15 Genomsnittlig arbetslöshetstid – 40 veckor

Enligt statistik från SCB var den genomsnittliga arbetslöshetstiden 40 veckor 2021 och männen var arbetslösa i snitt 5 veckor längre än kvinnorna. Bland de äldre var arbetslösheten hela 64 veckor. De äldre arbetslösa (55+) som är inskrivna på Arbetsförmedlingen räknas också till dem med svag konkurrensförmåga. Att äldre har det tuffare kan bland annat bero på att de inte har den kompetens som efterfrågas men det kan också handla om åldersdiskriminering. Ungdomarna var i snitt arbetslösa i 11 veckor. Ungdomar som saknar fullständig gymnasieutbildning löper enligt Arbetsförmedlingen ofta en högre risk att bli långtidsarbetslösa på grund av de utbildningskrav som finns på arbetsmarknaden.

3.16 Kortutbildade är arbetslösa längre

Långtidsarbetslösheten har ökat i alla grupper under pandemin. Av de arbetslösa som har endast förgymnasial utbildning var 55 procent långtidsarbetslösa (längre än 6 månader) 2021. För dem som har en minst 3-årig eftergymnasial utbildning är andelen 43 procent. Långtidsarbetslösheten är högst bland arbetslösa kvinnor med förgymnasial utbildning och lägst bland arbetslösa kvinnor med en kortare eftergymnasial utbildning. De gymnasieutbildade har alltså både lägre och kortare arbetslöshet. Och i och med att de med kort utbildning hade en ansträngd situation på arbetsmarknaden redan innan pandemin kommer deras situation att bli ännu tuffare. Arbetsförmedlingen har också konstaterat att långtidsarbetslösheten har permanentats på en hög nivå efter finanskrisen 2008.

3.15 Arbetslöshetens längd per ålder [Antal veckor]	
Ålder	Genomsnittligt antal veckor
	Samtliga Kvinnor Män
55-64 år	64 62 66
25-54 år	40 37 43
15-24 år	11 10 12
Hela åldersgruppen 20-64 år	40 32 37

KÄLLA: SCB, AKU

3.16 Långtidsarbetslöshet per utbildningsnivå [Andel]			
Utbildning	Samtliga	Kvinnor	Män
Förgymnasial utbildning	55%	57%	53%
Gymnasial utbildning	47%	45%	48%
Eftergymnasial utbildning < 3 år	31%	28%	34%
Eftergymnasial utbildning > 3 år	43%	40%	47%

Not: Längre än 6 månader.

KÄLLA: SCB, AKU

3.17 Oro för arbetslöshet (16-74 år) [Andel]				
	2020	2016/2017	2010/2011	2008/2009
Samtliga	15%	11%	17%	19%
Förgymnasial	25%	17%	21%	-
Gymnasial	15%	12%	18%	-
Eftergymnasial, kortare än 3 år	16%	10%	15%	-
Eftergymnasial, 3 år eller längre	10%	9%	12%	-
Arbete, anställd	15%	12%	17%	20%
Arbete, egen företagare	13%	8%	15%	13%
Arbetaryrke	19%	15%	-	-
Tjänstemannayrke	11%	8%	-	-
Lägsta inkomsterna	28%	26%	29%	34%
Näst lägsta inkomsterna	24%	19%	23%	24%
Mellersta inkomsterna	13%	11%	19%	22%
Näst högsta inkomsterna	15%	9%	14%	16%
Högsta inkomsterna	8%	6%	10%	13%

KÄLLA: SCB, UNDERSÖKNINGARNA AV LEVNADSFÖRHÅLLANDEN

3.17 Större oro för arbetslöshet

I SCB:s senaste undersökning av levnadsförhållanden från 2020 svarade 15 procent av befolkningen 16-74 år ja på frågan "Är du orolig för att du ska bli arbetslös?". Det är en ökning jämfört med 2016/17, då det var 11 procent. Under finanskrisåren 2008/09 var det en ännu högre andel som kände oro. Bland dem som hade en förgymnasial utbildning var det under 2020 mer än dubbelt så hög andel oroliga än bland dem som hade en längre eftergymnasial utbildning. Jämför man anställda och företagare så var 15 procent av de anställda och 13 procent av företagarna oroliga för att bli arbetslösa och det var framför allt bland företagarna som andelen ökade under pandemiåret. De som hade ett arbetaryrke var mer oroliga än tjänstemän - 19 procent jämfört med 11. Och det är tydligt att disponibel inkomst spelar stor roll för om man är orolig för arbetslöshet eller inte - nästan 3 av 10 av dem med lägsta inkomsterna kände oro, jämfört med knappt 1 av 10 bland dem med de högsta inkomsterna.

När man är arbetslös är oron för ekonomin betydligt vanligare. I hela befolkningen 16-74 år var det 21 procent som oroade sig för hushållets ekonomi medan det bland dem som var arbetslösa var 59 procent. Och den andelen har ökat mellan undersökningarna 2016/17 och 2020, med 3 procentenheter för hela befolkningen och med 10 procentenheter för de arbetslösa.

Undersökningen av levnadsförhållanden visade också att arbetslösa kände sig mer ensamma än andra. 19 procent av de arbetslösa hade känt sig ensamma hela tiden eller för det mesta under de senaste 4 veckorna och 10 procent hade känt sig ensamma hela tiden. Bland dem som hade ett arbete var motsvarande andelar 3 och 1 procent. Hälften av de arbetslösa, 49 procent, hade besvär av ångslan, oro eller ångest, vilket är nästan dubbelt så hög andel som för dem med ett arbete, bland dem var det 25 procent som hade den typen av besvär.

4 Ungdomsarbetslösheten

Ungdomarna var en av de grupper som påverkades mest av pandemin men när arbetsmarknaden återhämtade sig sjönk deras arbetslöshet snabbt, fler har också valt att studera på högskola. 2021 var 53 000 unga (18–24 år), 10,3 procent, inskrivna på Arbetsförmedlingen. För att de unga ska få jobb krävs ofta att de slutfört gymnasiet, vilket mer än en fjärdedel inte har.

4.1 Unga – snabba ut och snabba in

2021 var det i snitt 58 000 ungdomar, 5,4 procent i befolkningen 15–24 år som varken arbetade eller studerade. Ekonomiska nedgångar drabbar ofta ungdomar först eftersom de inte har så mycket arbetslivserfarenhet och för att de ofta har tillfälliga anställningar – här gäller sist in, först ut. Och tvärtom – när ekonomin vänder är det ofta

de som får jobb snabbt eftersom många har färsk utbildning och erfarenhet. Under pandemin såg man precis det här – många branscher där ungdomar jobbar, som till exempel restaurang och handel drabbades hårt och många blev arbetslösa. När det lättade så sjönk arbetslösheten bland ungdomar snabbare än i andra grupper.

4.1 Ungdomsarbetslöshet, NEET

[Antal, Andel]

Ålder	Samtliga		Kvinnor		Män	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
20–24 år	43 000	7,6%	18 000	6,8%	25 000	8,4%
15–19 år	15 000	2,6%	7 000	2,6%	8 000	2,5%
Samtliga 15–24 år	58 000	5,1%	26 000	4,7%	33 000	5,4%

36 procent av NEETarna har aldrig arbetat. Not: NEET – Not in Employment, Education or Training.

KÄLLA: SCB, AKU

4.2 NEET i EU

[Antal, Andel]

Land	Samtliga	Kvinnor	Män
Italien	1 088 000	18,8%	19,7%
Rumänien	371 000	18,4%	21,9%
Estland	17 000	13,9%	12,2%
Bulgarien	81 000	13,1%	15,5%
Polen	355 000	10,5%	13,7%
Ungern	100 000	10,1%	12,5%
Österrike	89 000	10,0%	10,9%
Spanien	476 000	9,8%	12,7%
Norge	62 000	9,6%	7,7%
Grekland	100 000	9,5%	10,7%
Frankrike	725 000	9,5%	9,3%
Tyskland	622 000	7,5%	9,5%
Danmark	51 000	7,4%	8,5%
Finland	41 000	6,9%	7,8%
Tjeckien	54 000	5,5%	7,4%
Nederländerna	107 000	5,1%	7,3%
Sverige	56 000	4,9%	5,9%
EU	4 738 000	10,3%	8,0%

Not: 3:e kvartalet 2021, säsongjusterad data. Ett urval av EU:s medlemsländer + Norge. EU avser snittet för alla 27 medlemsländer.

KÄLLA: EUROSTAT

4.2 NEET – en tiondel av ungdomarna i EU

3:e kvartalet 2021 var det 10,3 procent av EU:s unga (15–24 år) som varken arbetade eller studerade, vilket är en minskning med 1,3 procentenheter jämfört med samma period 2020. Sverige hade den lägsta NEET-siffran och Italien den högsta. Tidig arbetslöshet kan sätta sina spår, det finns studier som visar att unga som blir arbetslösa direkt efter gymnasiet oftare blir arbetslösa längre (IFAU 2004:13) och att arbetslöshet i unga år kan kopplas till sämre hälsa genom hela livet (Brydsten 2017).

4.3 En tredjedel finns inte i registren

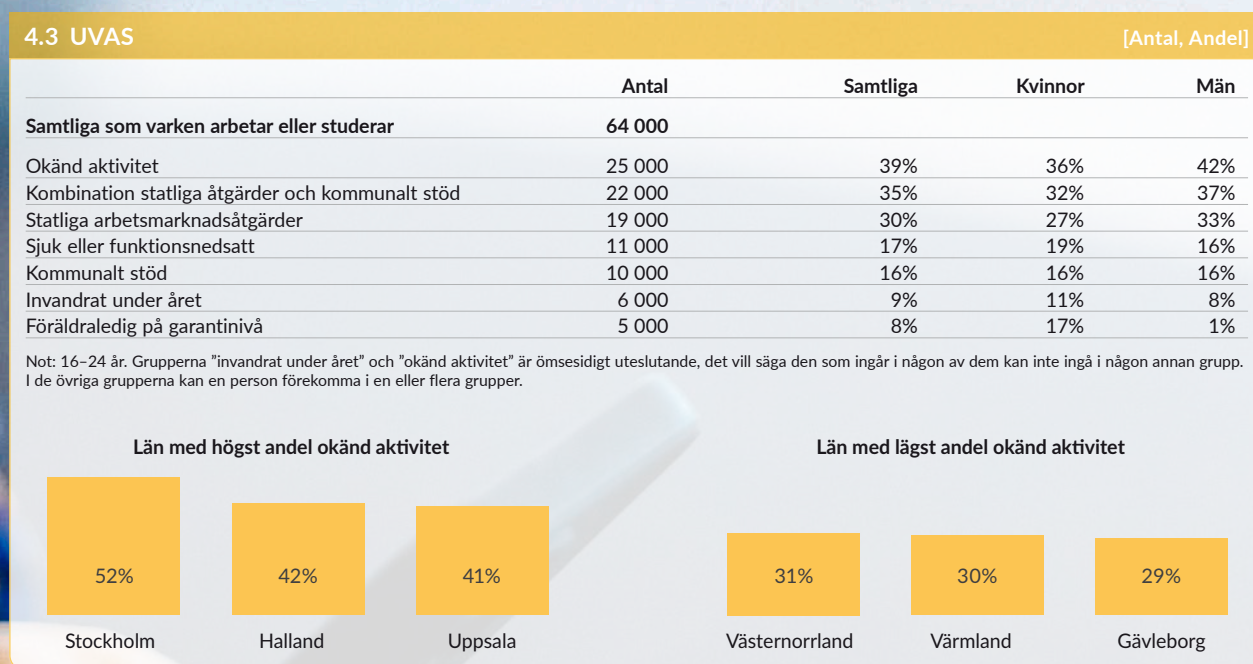
Uvas (Unga som varken arbetar eller studerar) är ett mått som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) tar fram och som bygger på uppgifter i myndigheternas register. 2019 var det totalt 146 000 unga (16–29 år) som var Uvas – 64 000 ungdomar i åldern 16–24 år och 82 000 i åldern 25–29 år. Det är en minskning med 6 000 personer jämfört med 2018.

För att räknas med i Uvas ska personen under ett helt år:

- inte haft inkomster över ett basbelopp
- inte haft studiemedel, varit utbildningsregistrerad eller studerat vid SFI mer än 60 timmar.

Uvas-måttet ger möjlighet att se vad dessa ungdomar gjorde under året. De kan ha haft stöd från Arbetsförmedlingen, sin kommun eller Försäkringskassan, eller flera aktörer samtidigt. En stor grupp, 39 procent, av 16–24-åringarna hade ingen känd aktivitet, och skillnaderna i landet var stora. I Stockholms län var det mer än hälften som inte gick att spåra i några register medan det i Gävle var 3 av 10.

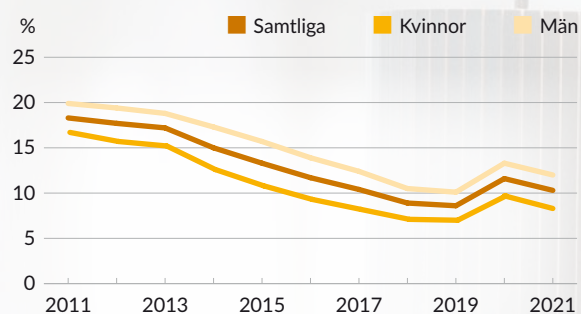
Att unga människor varken arbetar eller studerar kan förstås bero på olika saker och på olika grad av frivillighet. En del har helt enkelt frivilligt valt att göra något annat, till exempel resa utomlands, medan andra har hamnat utanför systemet helt ofrivilligt.

4 av 10 av dem som varken arbetar eller studerar kan man inte spåra i några register eftersom deras aktivitet är okänd.

4.4 Arbetslösa ungdomar på Arbetsförmedlingen

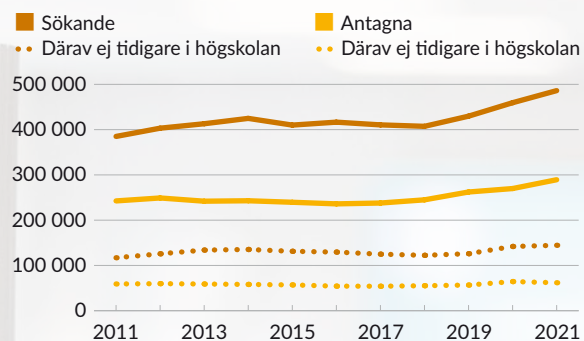
[Andel]

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDELINGEN

4.8 Högskolestudier

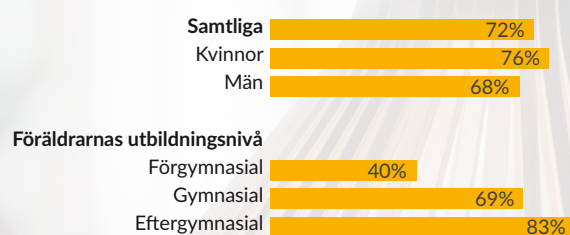
[Antal]

KÄLLA: SCB

4.5 Avslutad gymnasieutbildning

[Andel]

KÄLLA: FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN

4.9 Sysselsättning 3 år efter högskoleutbildning

[Andel]

	Samtliga	Kvinnor	Män
Arbete	93%	92%	94%
Anställd	88%	88%	89%
- varav fast/tillsvidare	89%	88%	91%
Företagare	2%	2%	4%
Arbetsökande	2%	1%	3%
Studier	3%	3%	3%
Annat	4%	6%	2%

KÄLLA: SCB

4.6 Etablering efter gymnasiet

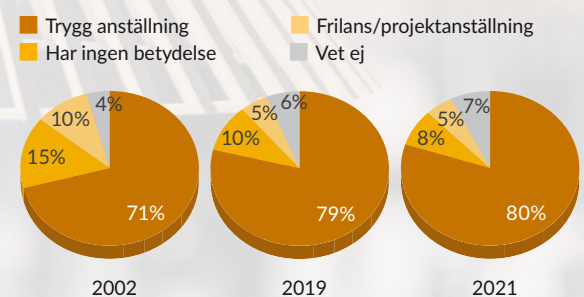
[Andel]

	Samtliga	Kvinnor	Män
Etablerad ställning	36%	30%	40%
Osäker ställning	5%	5%	6%
Svag ställning	7%	7%	7%
Högskolestudier	40%	46%	34%
Övriga studier	9%	10%	8%
Varken arbetar eller studerar	2%	2%	3%

KÄLLA: SKOLVERKET

4.10 Vad unga önskar för arbetsvillkor

[Andel]

KÄLLA: UNGDOMSBAROMETERN

4.7 Andel med gymnasieexamen som påbörjat högskolestudier inom 1 år från examen

[Andel]

År	Samtliga	Kvinnor	Män
2018/2019	23,2%	26,1%	20,2%
2019/2020	27,7%	32,1%	23,3%

KÄLLA: SCB

4.11 Ungas intresse att gå med i a-kassan

[Andel]

Ålder	Positivt inställda	Osäkra	Negativt inställda	Är redan medlem
15 år	32%	52%	16%	0%
16 år	50%	43%	7%	0%
17 år	57%	35%	7%	0%
18 år	49%	42%	9%	0%
19 år	70%	22%	8%	7%
20 år	76%	17%	8%	19%
21 år	73%	20%	7%	15%
22 år	80%	12%	8%	21%
23 år	81%	18%	1%	32%
24 år	82%	14%	4%	36%

Not: Positivt inställda är antingen redan medlemmar eller har svarat att de definitivt eller troligtvis kommer att gå med.

KÄLLA: UNGDOMSBAROMETERN

4.4 Kraftig minskning under 2021

Den kraftiga uppgången av unga arbetslösa bromsade in och till och med vände under 2021. Under året var det i snitt 53 000 (10,3 procent) av ungdomarna (18–24 år) som var inskrivna som arbetslösa på Arbetsförmedlingen, vilket är en minskning med 9 000 personer eller 1,3 procentenheter jämfört med 2020. Och det var stor skillnad mellan början och slutet på 2021, i januari var det 62 000 arbetslösa och i december 44 000. Enligt Arbetsförmedlingen är det huvudsakligen de ungdomar som saknar gymnasieutbildning som har svårt att få fäste på arbetsmarknaden.

4.5 Föräldrarnas utbildning spelar roll

Att ha en gymnasieexamen har blivit en vattendelare på den svenska arbetsmarknaden, utan den har man sämre förutsättningar att få ett jobb, och det i sin tur innebär högre kostnader för samhället. Därför är det viktigt att unga studerar och sedan kommer in på arbetsmarknaden relativt fort. 2021 var det 72 procent som slutförde sin gymnasieutbildning och tog examen inom 4 år. Något som också spelar roll är föräldrarnas utbildningsnivå; de som hade föräldrar med gymnasial eller eftergymnasial utbildning slutförde i betydligt större utsträckning sin gymnasieutbildning.

4.6 Efter 3 år jobbar eller studerar 3 av 4

Ett sätt att ta reda på hur etablerade de unga är på arbetsmarknaden, är att se vad de gjorde 3 år efter att de gick ut gymnasiet. Av de totalt 72 000 som tog examen 2015/16 hade 75 procent en etablerad ställning på arbetsmarknaden eller var högskolestuderande. Bland dem som hade yrkesexamen var 63 procent etablerade på arbetsmarknaden medan det bland dem som gått högskoleförberedande program var 23 procent.

4.7 Fler valde att börja studierna direkt

Under pandemin, när det har varit svårt för de unga att få jobb, har fler valt att studera direkt efter gymnasiet. Av alla som tog en gymnasieexamen 2019/20 påbörjade 28 procent högskolestudier inom ett år, året dessförinnan var andelen 23 procent. Sedan lång tid tillbaka är det större andel kvinnor än män som studerar på högskolan och det var även kvinnorna som i högre grad valde att börja studera när det blev tuffare på arbetsmarknaden.

Man kan säga att grunden för att ha en fast position på svensk arbetsmarknad, det är att man har fullföljt sin gymnasieutbildning.

KÄLLA: ARBETSMARKNADSMINISTER EVA NORDMARK I SVERIGES RADIO 2020-09-28

4.8 Fler har fått möjlighet att studera

2021 sökte 486 000 personer till högskolan, vilket är 27 000 fler än året innan. Sedan 2019 har antalet sökande ökat med 13 procent och regeringen har också ökat antalet studieplatser – en av åtgärder som regeringen vidtog för att de som blivit arbetslösa under pandemin skulle kunna ställa om. Mellan 2019 och 2021 har antalet antagna ökat med 10 procent.

4.9 Drygt 9 av 10 har jobb efter högskolan

Om man investerar tid och pengar i en utbildning vill man förstås att det ska leda till ett jobb, och det gör det för de allra flesta. Av dem som avslutade sin högskoleutbildning 2017/18 var det 93 procent som hade arbete som huvudsaklig sysselsättning våren 2021 och 2 procent som var arbetslösa.

4.10 Unga vill ha trygga anställningar

Trygga anställningar är viktigt även för de unga och allt fler vill ha fasta anställningar och kollektivavtal. När Ungdomsbarometern 2021 frågade 15–24-åringarna vad de skulle välja om de var tvungna att välja mellan trygg anställning och frilans/projektanställning svarade 80 procent att de väljer trygg anställning och på 19 år har andelen ökat med 10 procentenheter.

4.11 Intresset för a-kassan ökar med åldern

En annan viktig trygghet kopplat till arbetslivet är a-kassan. När man är ung och ännu inte har börjat jobba är det förstås inte aktuellt med en arbetslöshetsförsäkring, och antagligen vet man inte så mycket om hur systemet fungerar. Men det är tydligt att man med åldern, och när man börjar jobba, blir mer intresserad och positivt inställd till att gå med i en a-kassa – bland 24-åringarna svarar 8 av 10 att de kan tänka sig att bli medlemmar eller att de redan är det.

5 Ersättning och a-kassa

Arbetslöshetsförsäkringen är en viktig del av arbetsmarknadspolitiken, vilket inte minst blev tydligt under pandemin. Många människor blev varse vilken viktig ekonomisk trygghet det är att vara med i en a-kassa. 2021 var 3,9 miljoner medlemmar och totalt fick 313 000 arbetslöshetsersättning någon gång under året. Men långt ifrån alla arbetslösa har rätt till arbetslöshetsersättning, av de möjliga ersättningstagarna på Arbetsförmedlingen var det mer än hälften som inte fick a-kassa.

5.1 En omställningsförsäkring

Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring som ska ge ekonomiskt stöd under en begränsad tid när man är arbetslös mellan arbeten. Den som aldrig haft ett arbete, eller som haft arbete men som inte arbetat i den omfattning som krävs, omfattas inte av försäkringen. Arbetslöshetsförsäkringen ska göra det möjligt för den arbetslöse att under rimliga ekonomiska förhållanden, under en begränsad tid, söka en ny anställning där hans eller hennes kompetens kan nyttjas.

Arbetslöshetsersättningen ska trygga individens försörjning samtidigt som den ska innehålla incitament att hitta ett nytt jobb. En politisk avvägning är därför hur mycket och hur länge man ska kunna få ersättning för att den ska fungera som en omställningsförsäkring. Omställningsprincipen omfattar både matchningskvaliteten (hur bra ett arbete motsvarar den sökandes kompetens) och matchningseffektiviteten (hur snabbt den sökande hittar ett nytt arbete). Lång och hög ersättning befaras leda till att det inte känns värt att söka jobb och att tiden i arbetslöshet blir onödigt lång. Kort och låg ersättning befaras i sin tur leda till att människor tar jobb som inte motsvarar deras kompetens och att de behöver annan ekonomisk hjälp utöver a-kassan. Nivån på arbetslöshetsersättningen påverkar också lönebildningen.

5.2 Grundförsäkring och inkomstbortfallsförsäkring

Arbetslöshetsförsäkringen består av två delar, en grundförsäkring och en inkomstbortfallsförsäkring. Gemensamt för alla som ansöker om a-kassa är att man måste uppfylla de så kallade grundvillkoren – att man till exempel är anmäld på Arbetsförmedlingen och aktivt söker jobb, och arbetsvillkoret – att man arbetat i tillräcklig omfattning. Hur mycket man kan få i ersättning skiljer sig beroende på om man är medlem i en a-kassa eller inte. Grundförsäkringen omfattar personer som inte är försäkrade via en a-kassa eller som inte har hunnit vara medlemmar i de 12 månader som krävs för att uppfylla villkoren för inkomstrelaterad ersättning.

5.3 Ersättningsnivåer

Den som just blivit arbetslös och uppfyller samtliga villkor för att få inkomstrelaterad ersättning kan få 80 procent av den tidigare inkomsten, upp till ett tak som motsvarar en månadsinkomst på 33 000 kronor eller en dagpenning på 1 200 kronor. Ersättningen faller med tiden och gör att de ekonomiska incitamenten att hitta och ta ett nytt arbete successivt ökar med tiden i arbetslöshet. Nedtrappningen sker i flera steg, både genom en sänkning av den högsta möjliga dagpenningen och ersättningsnivån.

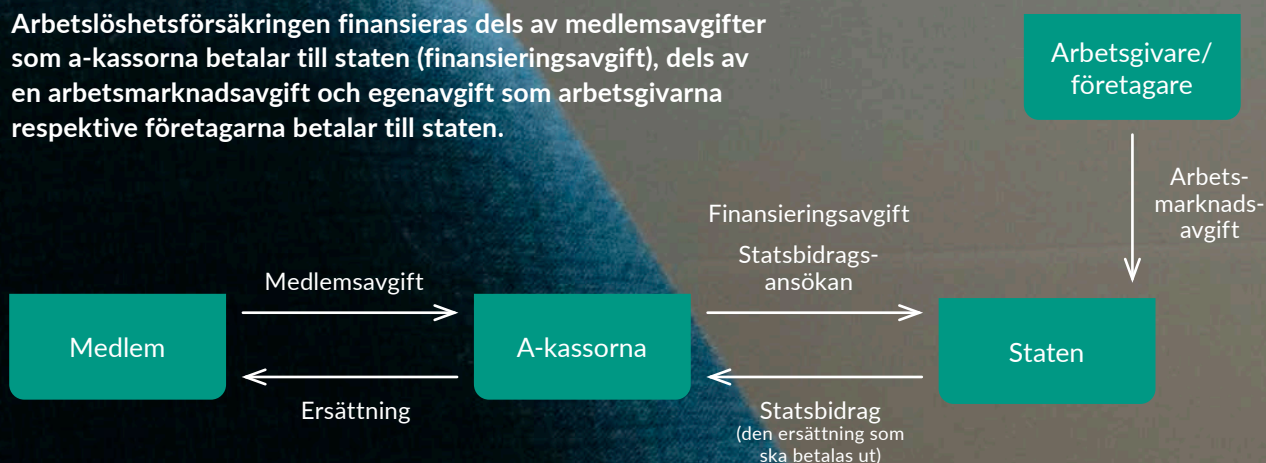
5.4 Frågan om obligatorisk a-kassa

Arbetslöshetsförsäkringen består av en obligatorisk del – grundförsäkringen, och en frivillig del – inkomstbortfallsförsäkringen. De allra flesta, drygt 90 procent, av dem som får a-kassa får inkomstrelaterad ersättning, de är alltså med i en a-kassa. Att många av de arbetslösa inte kan få någon a-kassa beror främst på att de inte har arbetat tillräckligt mycket för att uppfylla arbetsvillkoret. En obligatorisk inkomstbortfallsförsäkring skulle alltså innebära att några fler skulle kunna få högre ersättning (mer än grundförsäkringen) men ett obligatorium skulle inte innebära att fler av de arbetslösa skulle kunna få a-kassa. För att det skulle kunna bli så behöver villkoren, och då främst arbetsvillkoret, ändras.

5.5 Finansieringen

Arbetslöshetsförsäkringen finansieras på två sätt, dels via de medlemsavgifter som arbetslöshetskassorna tar in från sina medlemmar (så kallad finansieringsavgift), dels via den arbetsmarknadsavgift som arbetsgivare och egenföretagare betalar in till staten via arbetsgivar- eller egenavgiften. 2021 betalade a-kassorna in 4,5 miljarder kronor i finansieringsavgift, vilket var 21 procent av den totala ersättning som betalades ut.

Arbetslöshetsförsäkringen finansieras dels av medlemsavgifter som a-kassorna betalar till staten (finansieringsavgift), dels av en arbetsmarknadsavgift och egenavgift som arbetsgivarna respektive företagen betalar till staten.

Det finns en allmän och obligatorisk del som alla som uppfyller arbetsvillkor och grundvillkor kan få. Är man medlem i en a-kassa kan man få inkomstrelaterad a-kassa.

Nedtrappningen av arbetslöshetsersättningen sker i flera steg. Efter 100 dagar sänks dagpenningen och efter 200 dagar sänks ersättningsnivån.

5.6 3 av 4 är med i a-kassan

Som en följd av oron under pandemin var det många som ville ha den trygghet som ett medlemskap i en a-kassa ger och antalet medlemmar ökade kraftigt under 2020 – i snitt var det 210 000 fler medlemmar 2020 jämfört med 2019. Därefter har ökningen stannat av, drygt 3 915 000 personer var medlemmar i en a-kassa 2021, vilket är ungefär 2 procent fler än 2020. Ett viktigt mått för a-kassan är också hur stor andel av arbetskraften som är medlemmar och som därmed har möjlighet att få inkomstrelaterad ersättning vid arbetslöshet. 2021 var den andelen knappt 74 procent, vilket innebär att cirka en fjärdedel av arbetskraften inte har försäkrat sin inkomst.

5.7 Två tredjedelar av de arbetslösa är med i a-kassan

Mellan 2019 och 2020 ökade andelen arbetslösa som var med i en a-kassa med 8 procentenheter, från 59 till 67 procent. Bland ungdomarna 18–24 år ökade den med 10 procentenheter till 50 procent. Under 2021 var den oförändrad i åldersgruppen 16–64 år och bland de yngsta hade den sjunkit något till 48 procent. Att fler av de arbetslösa är med i en a-kassa innebär också att fler kan få inkomstrelaterad a-kassa. Det här visar också att många av de nya arbetslösa hade en förankring på arbetsmarknaden och att fler därmed kunde få arbetslöshetsersättning. De 33 procent som inte är med kan ofta inte få någon ersättning alls från a-kassan, varken grundersättning eller inkomstrelaterad ersättning eftersom många av dem inte har jobbat tillräckligt mycket innan arbetslösheten. Eftersom de inte har jobbat har de heller inte haft något att vinna på att vara medlem i en a-kassa.

5.8 Störst andel a-kassemedlemmar i Stockholm

Det finns geografiska skillnader när det gäller hur stor andel av de arbetslösa (16–64 år) som har en inkomstförsäkring i form av a-kassemedlemskap. I Stockholms län var det störst andel av de arbetslösa, 74 procent, som var med i en a-kassa, och Kronoberg hade lägst med 59 procent. I alla län utom Uppsala har antalet arbetslösa minskat mellan 2020 och 2021, i Uppsala var antalet oförändrat. Men i många län är andelen medlemmar i a-kassan fortfarande densamma, och i hälften har andelen minskat. Hur länets medborgare försörjer sig har främst betydelse för kommunernas ekonomi eftersom det oftast är dit man som arbetslös får vända sig om man inte kan få arbetslöshetsersättning och inte kan försörja sig på något annat sätt.

5.9 Mer än hälften får ingen a-kassa

Andelen arbetslösa som är med i en a-kassa är 67 procent, men av dem uppfyller inte alla villkoren för att kunna få a-kassa, en del har till exempel inte arbetat tillräckligt mycket och en del deltar i program och får ersättning från Försäkringskassan. Istället kan man titta på hur många som är *möjliga ersättningstagare* det vill säga som är antingen öppet arbetslösa, deltidsarbetslösa eller har tillfällig timanställning och hur stor del av dem som får a-kassa; 2021 var det 251 000 som var möjliga ersättningstagare och av dem var det 46 procent som fick a-kassa. Andelen har de senaste 15 åren minskat från 64 till 46 procent och som lägst var den 2017 då det var endast 37 procent som fick a-kassa. Mer än hälften av de möjliga ersättningstagarna får alltså ingen ersättning, oftast uppfyller de inte det så kallade arbetsvillkoret, som under 2021 innebar att man skulle ha arbetat minst 60 timmar per månad i minst 6 månader det senaste året.

5.10 Störst andel med a-kassa bland äldre

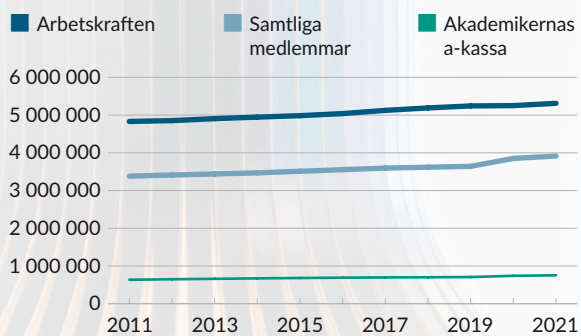
Av de arbetslösa (se definition ovan) männen är det något högre andel som får a-kassa jämfört med de arbetslösa kvinnorna, 48 procent mot 45 procent. Bland dem som var 60 år eller äldre var det 6 av 10 som fick a-kassa. Och ju yngre desto lägre andel med a-kassa – bland de allra yngsta var det knappt 15 procent som fick a-kassa, vilket inte är så överraskande eftersom ungdomarna ofta har kortare anställningar och då inte uppfyller villkoren för att få a-kassa. I Akademikernas a-kassa var det genomgående en högre andel av de arbetslösa medlemmarna som fick a-kassa.

Teoretiskt och empiriskt är det oklart om arbetslöshetsförsäkringens ersättningsnivå ska vara avtagande eller stigande under en pågående arbetslöshetsperiod om man vill utforma en försäkring som ger så goda drivkrafter att söka arbete som möjligt för en viss genomsnittlig förväntad ersättningsnivå.

KÄLLA: IFAU:S REMISSVAR PÅ ETT NYTT REGELVERK FÖR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGEN SOU 2020:37

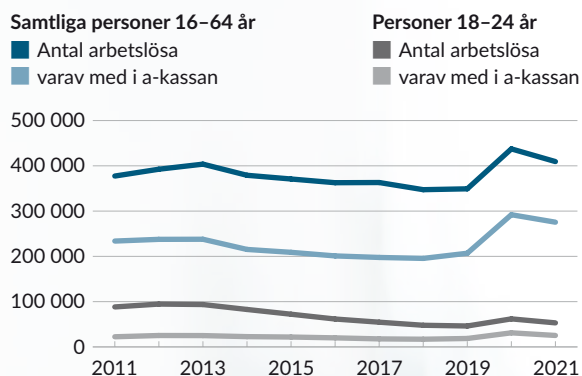
5.6 Arbetskraften och antalet medlemmar [Antal]

Not: Antalet medlemmar och antalet i arbetskraften är årsgenomsnitt. Arbetskraften är här 16–64 år.

KÄLLA: IAF, SCB, BERÄKNINGAR AV AKADEMIKERNAS A-KASSA

5.7 Arbetslösa som är med i a-kassan [Antal]

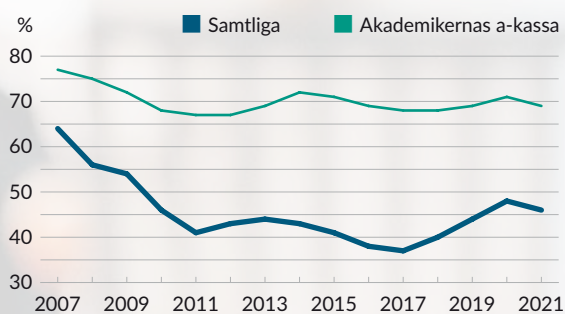
KÄLLA: ARBETSFÖRMEDLINGEN

5.8 Andel arbetslösa (öppet och i program) som är medlemmar i en a-kassa (per län) [Antal, Andel]

Län	Andel	Medlem	Inte medlem	Samtliga
Stockholms	74%	71 000	24 500	95 600
Norrbottnens	72%	5 300	2 000	7 300
Jämtlands	69%	2 700	1 200	3 900
Gotlands	68%	1 100	500	1 700
Västernorrlands	68%	6 600	3 100	9 800
Värmlands	67%	7 000	3 400	10 400
Västerbottens	67%	5 100	2 500	7 600
Örebro	66%	8 300	4 200	12 400
Västra Götalands	66%	43 000	21 700	64 700
Hallands	66%	6 800	3 500	10 200
Skåne	66%	44 000	22 600	66 600
Blekinge	66%	4 700	2 400	7 000
Gävleborgs	65%	8 900	4 800	13 700
Östergötlands	64%	11 800	6 700	18 500
Uppsala	63%	8 600	5 200	13 700
Dalarnas	63%	5 900	3 400	9 400
Jönköpings	62%	7 300	4 500	11 800
Västmanlands	62%	8 400	5 000	13 400
Kalmar	62%	5 100	3 200	8 300
Södermanlands	60%	8 800	6 000	14 800
Kronobergs	59%	4 900	3 500	8 400
Hela riket	67%	275 500	133 900	409 400

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDLINGEN

5.9 Arbetslösa som får a-kassa [Andel]

Not: Arbetslösa möjliga ersättningstagare (öppet arbetslösa, deltidsarbetslösa, tillfällig timanställning)

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDLINGEN

5.10 Arbetslösa som får a-kassa per kön och ålder [Andel]

Ålder	Samtliga		Akademikernas a-kassa	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
60– år	62%	63%	70%	71%
55–59 år	58%	61%	69%	73%
45–54 år	53%	58%	68%	73%
35–44 år	45%	54%	70%	73%
25–34 år	39%	44%	69%	70%
18–24 år	17%	17%	39%	33%

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDLINGEN

5.11 Arbetslösa som får a-kassa per län och kommuner

[Antal, Andel]

Län	Samtliga		Kvinnor	Män
Blekinge	3 100	50%	50%	51%
Gävleborgs	6 600	49%	46%	52%
Kalmar	4 200	49%	47%	51%
Hallands	6 800	49%	46%	51%
Norrbottns	4 600	48%	47%	50%
Örebro	7 200	47%	44%	49%
Jämtlands	2 600	47%	45%	48%
Västra Götalands	40 000	47%	46%	49%
Stockholms	67 600	47%	47%	48%
Östergötlands	9 400	46%	44%	48%
Värmlands	6 900	46%	43%	48%
Skåne	40 600	46%	43%	48%
Jönköpings	6 400	45%	43%	47%
Västmanlands	6 500	45%	42%	48%
Västernorrlands	6 100	45%	42%	47%
Gotlands	1 100	45%	46%	43%
Dalarnas	6 100	44%	41%	46%
Kronobergs	4 000	43%	39%	47%
Västerbottens	4 600	43%	41%	45%
Södermanlands	7 400	42%	38%	45%
Uppsala	9 100	41%	40%	43%
Hela riket	250 900	46%	45%	48%

Not: Antalet arbetslösa består här av de som är öppet arbetslösa, deltidsarbetslösa eller har tillfällig timanställning.

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDELINGEN

5.12a Inkomstbaserad ersättning och grundbelopp

[Antal, Andel]

	Samtliga	Kvinnor	Män
Totalt antal ersättningstagare	313 000	148 000	165 000
Inkomstrelaterad (max 1 200 kronor per dag)	285 000	136 000	149 000
Grundbelopp (max 510 kronor per dag)	23 000	10 000	13 000
Först grundbelopp och sedan inkomstbaserad a-kassa	4 000	2 000	2 000
Genomsnittlig dagpenning	843 kronor	814 kronor	869 kronor
Andel som fick grundbelopp	7%	7%	8%

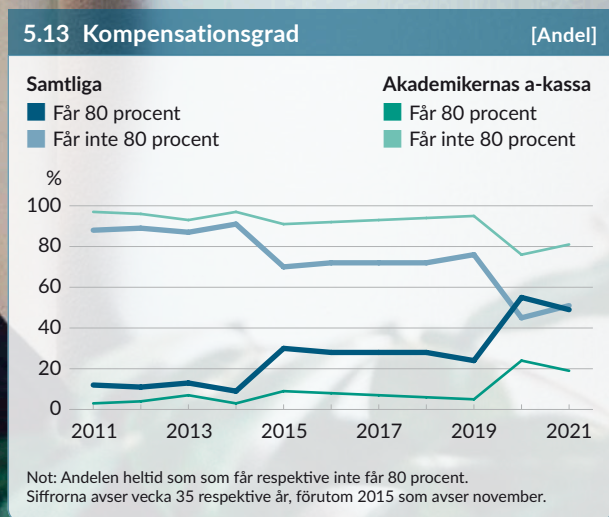
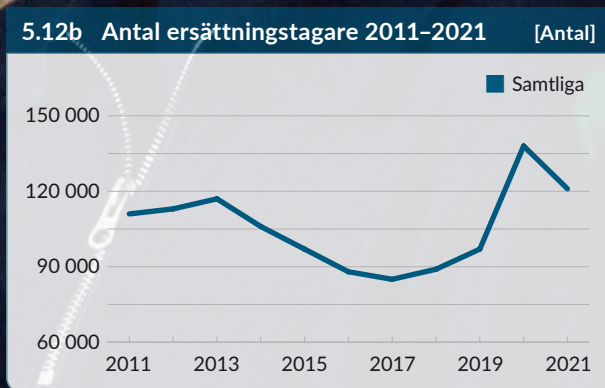
KÄLLA: IAF

5.11 Högst andel med a-kassa i Blekinge

Blekinge län hade den högsta andelen arbetslösa 16–64 år (öppet arbetslösa, deltidsarbetslösa, tillfällig timanställning) som fick a-kassa – 50 procent. Lägst andel var det i Uppsala län där 41 procent fick a-kassa. Hur stor andel som får a-kassa beror på vilka grupper som är arbetslösa och inskrivna på Arbetsförmedlingen, bland annat kan antalet arbetslösa studenter i länet spela roll eftersom man inte kan få a-kassa när man studerar. I Uppsala var det till exempel cirka 13 procent av de arbetslösa 18–24-åringarna som fick a-kassa, jämfört med cirka 18 procent i Blekinge län. Det har förstås också betydelse hur många som har arbetat tillräckligt mycket innan arbetslösheten och som uppfyller det så kallade arbetsvillkoret.

5.12 Minskat antal ersättningstagare

2021 var det i snitt 121 000 personer som fick ersättning från a-kassan, en minskning med 12 procent jämfört med 2020. Totalt var det 313 000 individer som någon gång under året fick a-kassa. Under pandemiåret 2020 ökade antalet ersättningstagare kraftigt, med 43 procent, och i takt med att arbetsmarknaden har återhämtat sig och arbetslösheten minskat så har också behovet av a-kassa minskat. De flesta som får a-kassa är medlemmar i en a-kassa och uppfyller villkoren för att få ersättning som är relaterad till inkomsten, av alla ersättningstagare var det 93 procent som fick inkomstrelaterad ersättning och 7 procent som fick ersättning enligt grundförsäkringen.

5.14 Ersättningsdagar per kön [Antal]

	Samtliga	Kvinnor	Män
Ersättningstagare	313 000	148 000	165 000
Ersättningsdagar	26 250 000	11 685 000	14 565 000
Dagar per person	84	79	88

KÄLLA: IAF

5.13 Hälften får 80 procent av sin inkomst

Som mest kan den som är arbetslös få 80 procent av sin lön i arbetslöshetsersättning upp till ett tak. I april 2020 höjde regeringen ersättningen som ett led i att dämpa coronakrisens negativa effekter – fler kunde helt enkelt få mer. Efter höjningen, som gäller fram till januari 2023, kan man som mest få 1 200 kronor per ersättningsdag de första hundra dagarna och därefter 1 000 kronor per dag. Innan höjningen var motsvarande belopp 910 och 760 kronor. Höjningen innebär att andelen som fick 80 procent av sin lön i ersättning mer än dubblades. Men eftersom många tjänar mer än 33 000 kronor, som är taket i a-kassan, är det fortfarande nästan hälften som inte får 80 procent av sin lön. 2021 var det 49 procent av de som blivit arbetslösa från ett heltidsjobb som fick 80 procent.

5.14 Färre dagar och lägre utbetald ersättning

Att arbetsmarknaden återhämtade sig under 2021 syns också i hur många dagar med ersättning som en person fick i genomsnitt – antalet sjönk från 95 dagar till 84 dagar. Männen fick ersättning 9 dagar längre än kvinnorna – 88 dagar jämfört med 79 dagar. En arbetslös person kan få ersättning från a-kassan för maximalt 5 dagar per vecka – det ska motsvara en arbetsvecka. 2021 betalades det ut ersättning för totalt 26,3 miljoner ersättningsdagar och det är en minskning med 19 procent jämfört med 2020. Även totalt utbetalt belopp har minskat, från 24,6 miljarder kronor under 2020 till 21,4 miljarder under 2021. En annan förändring som gjordes under 2020 var att regeringen tog bort karensdagarna i arbetslöshetsförsäkringen, de återinfördes 2021 men har under 2022 tillfälligt minskats från 6 till 2 dagar.

5.15 Antalet med försörjningsstöd minskade under pandemin

Arbetslöshet är den vanligaste orsaken till att människor inte kan försörja sig själva. När det inte finns andra möjligheter att klara sin ekonomi så finns kommunernas försörjningsstöd som det yttersta skyddsnätet. För kommunerna innebär det en stor kostnad när kommuninnevånarna inte omfattas av arbetslöshetsförsäkringen eller andra stöd inom arbetsmarknadspolitiken. 2020 var det 226 000 vuxna personer, 18 år och äldre, som fick försörjningsstöd och av dem var det 54 procent, 121 000, som fick det på grund av arbetslöshet. Drygt en tredjedel av de 121 000 fick a-kassa eller aktivitetsstöd men med så lågt belopp att de också hade rätt till försörjningsstöd, och hälften, 62 000, fick inte någon ersättning alls från vare sig a-kassan eller Försäkringskassan. Trots pandemin minskade det totala antalet biståndsmottagare med 5 000 personer jämfört med 2019 och enligt Socialstyrelsen var det främst bland de yngre åldersgrupperna som antalet minskade, en möjlig förklaring är att fler unga valde att studera istället för att försöka etablera sig på arbetsmarknaden. Antalet som fick försörjningsstöd på grund av arbetslöshet ökade dock med 2 000 personer. Ensamstående män utan barn var den största gruppen, 35 procent, som fick ekonomisk hjälp på grund av arbetslöshet, och den näst största gruppen var par med barn, 26 procent.

5.16 24 a-kassor

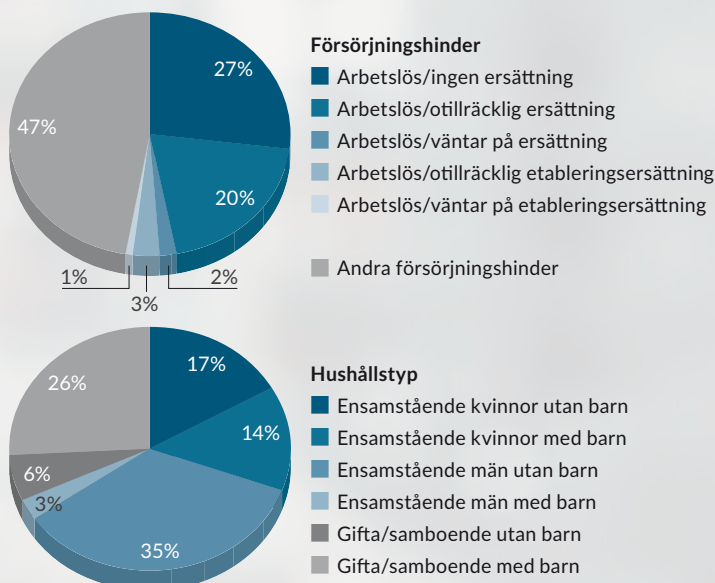
I Sverige finns 24 a-kassor med sammanlagt cirka 3,9 miljoner medlemmar. A-kassorna är politiskt obundna organisationer som försäkrar sina medlemmar mot inkomstbortfall vid arbetslöshet och hjälper dem att få ersättning om de blir arbetslösa. I inledningen av coronapandemin blev många medvetna om att det kan svänga snabbt och att det är viktigt att vara med i en a-kassa, och många a-kassor ökade kraftigt på kort tid. Mellan december 2020 och december 2021 har dock antalet medlemmar minskat med 16 000. I januari 2022 betalade a-kassorna ut cirka 1,4 miljarder kronor till 103 000 individer – en minskning med 41 procent i kronor, och 32 procent i personer, jämfört med januari 2021. Pengarna som a-kassorna betalar ut kommer dels från medlemsavgifterna, dels från den arbetsmarknadsavgift som ingår i arbetsgivaravgiften och egenavgiften. En a-kassas medlemsavgifter ska täcka betalning av finansieringsavgift till staten, förvaltningskostnader och övriga utgifter. 2021 betalade a-kassorna in cirka 4,5 miljarder kronor i finansieringsavgift till staten och totalt betalade man ut cirka 21,4 miljarder. Det innebär att a-kassorna via medlemsavgifterna finansierade ungefär 21 procent av den utbetalda ersättningen, och det är en ökning med 4 procentenheter jämfört med 2020.

Arbetslöshet är vanligaste orsaken till att man får ekonomiskt bistånd. 2020 var det 54 procent som fick försörjningsstöd på grund av arbetslöshet.

5.15 Försörjningsstöd på grund av arbetslöshet 2020

[Antal, Andel]

Samtliga biståndsmottagare	Antal 226 000
Försörjningsstöd på grund av arbetslöshet	121 000
Varav:	
- Arbetslös/ingen ersättning	62 000
- Arbetslös/otillräcklig ersättning	45 000
- Arbetslös/väntar på ersättning	3 000
- Arbetslös/otillräcklig etableringsersättning	7 000
- Arbetslös/väntar på etableringsersättning	3 000
- Andra försörjningshinder	105 000
Försörjningsstöd på grund av arbetslöshet, samtliga hushållstyper	121 000
Varav:	
- Ensamstående kvinnor utan barn	20 000
- Ensamstående kvinnor med barn	17 000
- Ensamstående män utan barn	42 000
- Ensamstående män med barn	3 000
- Gifta/samboende utan barn	8 000
- Gifta/samboende med barn	32 000

KÄLLA: SOCIALSTYRELSEN

5.16 Statistik per a-kassa

[Antal, Andel]

A-kassa	Medlemmar ¹	Ersättningstagare ²	Andel ersättningstagare ³	Genomsnittlig dagpenning ⁴	Avgift ⁵
Akademikernas	754 300	26 800	3,6%	970	130
Alfa	153 500	31 300	20,4%	741	150
Byggnadsarbetarnas	131 200	12 200	9,3%	910	146
Elektrikernas	30 600	1 300	4,1%	929	140
Fastighets	46 900	6 300	13,4%	747	130
Finans- och Försäkringsbranschens	49 700	1 600	3,2%	974	140
GS	46 300	3 900	8,5%	879	170
Handelsanställdas	188 800	18 500	9,8%	803	145
Hotell- och Restauranganställdas	89 100	23 400	26,2%	774	157
IF Metalls	275 100	19 000	6,9%	877	139
Journalisternas	10 200	1 000	9,3%	941	165
Kommunalarbetarnas	608 600	56 600	9,3%	733	120
Ledarnas	80 100	3 700	4,6%	1041	150
Livsmedelsarbetarnas	29 900	3 000	9,9%	857	145
Lärarnas	155 100	5 800	3,7%	900	130
Pappersindustriarbetarnas	12 900	600	4,8%	958	170
Sekos	78 800	6 700	8,5%	909	157
Småföretagarnas	108 100	8 400	7,8%	792	159
STs	77 100	2 900	3,8%	894	135
Sveriges arbetares	8 500	1 100	13,0%	829	135
Säljarnas	7 900	800	10,7%	929	155
Transportarbetarnas	97 900	12 400	12,7%	838	130
Unionens	720 100	59 900	8,3%	928	140
Vision	147 400	7 000	4,7%	878	135
Alla a-kassor	3 908 500	312 600	8,0%	843	145

1 Antal medlemmar i december 2021.

2 Totalt antal ersättningstagare 2021.

3 Andel ersättningstagare per medlemmar (2)/(1).

4 Genomsnittligt belopp i kronor per ersättningsdag.

5 Medlemsavgift i kronor per månad (januari 2022).

KÄLLA: IAF

6 Rätt ersättning till rätt personer

A-kassorna och den ersättning som de betalar ut är en viktig del i det svenska trygghets- och välfärdssystemet och den har liksom många andra av systemen uppmärksamats i de senaste årens fokus på felaktiga utbetalningar. I de allra flesta fall blir det rätt – rätt personer får rätt ersättning och a-kassorna gör jämförelsevis få felaktiga utbetalningar. I arbetslöshetsförsäkringen finns det flera kontrolltillfällen men man får inte heller glömma vikten av tillit.

6.1 Arbetslöshetsförsäkringen är en hybrid

Det svenska välfärdssystemet består av flera olika system, det gemensamma för dem är att de är viktiga och har stor betydelse för många människor. Välfärdssystemen är offentligt finansierade via skatter och avgifter och eftersom arbetslöshetsförsäkringen finansieras dels av medlemsavgifter, dels av en speciell del av arbetsgivaravgiften, den så kallade arbetsmarknadsavgiften, är den därför inte en renodlad del av välfärdssystemen. Dessutom är a-kassorna inte myndigheter utan fristående föreningar som har fått myndighetsutövande uppdrag, och det regleras i lag. A-kassornas administration finansieras helt av medlemsavgifter.

6.2 Felaktiga utbetalningar på agendan

Att rätt person ska få rätt ersättning, och att det ska bli rätt från början, är utgångspunkten för all myndighetsutövning. Det är viktigt för legitimiteten att göra kontroller men det är också viktigt att påminna sig om vad man vill uppnå med ett system – till exempel att man vill ge medborgarna ekonomisk trygghet. De flesta människor vill göra, och gör, rätt. I en liten del av fallen blir det fel och för att syftet med systemen ska uppnås måste det finnas en balans mellan tillit och kontroll.

Intresset och uppmärksamheten kring felaktiga utbetalningar och fusk i välfärdssystemen har ökat för varje år, och i de sammanhang, till exempel utredningar och i den politiska debatten, där detta berörs så ingår förstås också a-kassan. Jämför man med andra stora ersättningsslag så har arbetslöshetsförsäkringen och a-kassorna en mindre andel felaktiga utbetalningar, vilket delvis kan bero på att ersättningen är individuell (företag kan inte få), att vissa villkor måste vara uppfyllda och aktuella, och att flera kontinuerliga kontroller görs under tiden man får ersättning.

6.3 Villkor för a-kassa

Det finns flera villkor som måste uppfyllas för att man ska få a-kassa.

Grundvillkor

För att räknas som arbetslös ska man uppfylla följande:

1. Vara inskriven på arbetsförmedlingen.
2. Söka arbete aktivt.
3. Vilja och kunna ta arbete minst 17 timmar per vecka.
4. Vara beredd att ta alla lämpliga arbeten.
5. Befinna sig i Sverige.

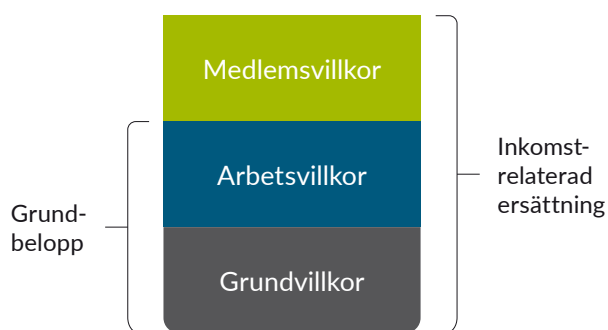
Arbetsvillkor

För att få kvalificera sig för arbetslöshetsersättning och få utbetalning när man är arbetslös måste man uppfylla ett arbetsvillkor, som innebär att man ska ha arbetat minst 6 månader, minst 60 timmar per kalendermånad, i första hand de senaste 12 månaderna.

Uppfyller man grundvillkor och arbetsvillkor kan man få det så kallade grundbeloppet, max 510 kronor per ersättningsdag.

Medlemsvillkor för att få inkomstrelaterad ersättning

För att kvalificera sig för inkomstrelaterad ersättning måste man också ha varit medlem i en a-kassa i minst 12 månader.

6.4 Både aktivitetsrapport och tidrapport krävs för utbetalningar

Under tiden som man är arbetslös och får a-kassa måste man regelbundet rapportera aktiviteter och tid, dels till Arbetsförmedlingen, dels till a-kassan. Att man söker arbete aktivt och gör det man kan för att komma närmare en ny sysselsättning redovisar man genom att en gång i månaden lämna in en aktivitetsrapport till Arbetsförmedlingen. För att få ersättning måste man också fylla i tidrapporter till a-kassan, de behövs för att fastställa hur många arbetslösa timmar den arbetslöse ska få ersättning för, när man räknat bort eventuell tid för när man till exempel varit sjuk eller vårdat barn.

6.5 Omfattningen av felaktiga utbetalningar

Andelen uppskattade felaktiga utbetalningar varierar mellan olika ersättningssystem. Felaktiga utbetalningar från ett fåtal ersättningssystem uppskattas stå för en relativt stor del av de samlade felaktiga utbetalningarna. Delegationen för korrekta utbetalningar (SOU 2019:59) har undersökt omfattningen av de felaktiga utbetalningarna. Enligt utredningen står systemen för sjukersättning, sjukpenning, assistansersättning, tillfällig föräldrapenning, lönebidrag och nystartsjobb för nästan hälften av de uppskattade felaktiga utbetalningarna, samtidigt som dess utgifter uppgår till knappt 19 procent av de totala utgifterna.

Felaktiga utbetalningar		[Miljoner kronor / Andel av utgifterna]	
Ersättningssystem	Utgifter 2018	För mycket utbetalt	Felaktiga utbetalningar
Tillfällig föräldrapenning*	7 405	1 534	20,7%
Assistansersättning***	29 022	3 309	11,4%
Nystartsjobb*	4 989	492	9,9%
Ersättning för höga sjuklönekostnader*	954	77	8,6%
Lönebidrag*	13 002	871	6,7%
Statligt tandvårdsstöd*	6 449	353	5,5%
Bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd*	10 219	546	5,3%
Ekonomiskt bistånd**	10 700	556	5,1%
Dagersättning till asylsökande*	1 019	49	4,8%
Ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program***	15 229	640	4,2%
Sjukersättning**	30 886	1 266	4,1%
Arbetslöshetsersättning*	12 752	498	3,9%
Sjukpenning**	36 325	1 308	3,6%
Vissa mindre system****	53 624	1 877	3,5%
Studiemedel för studier i utlandet*	2 653	90	3,4%
Studiemedel Sverige**	27 309	874	3,2%
Föräldrapenning*	32 027	704	2,2%
Barnbidrag*	31 722	66	0,2%
Ålderspension***	327 721	229	0,07%
Totalt enskilda system	654 007	15 339	2,3%

* I huvudsak empiriskt studerade system, ** Bedömningar med Expert Elicitation, *** Övriga uppskattningar, ****Schablonmässig bedömning av 23 mindre system.

KÄLLA: KUT-DELEGATIONENS SLUTBETÄNKANDE SOU 2019:59.

En del av de ersättningar som har högst andel felaktiga utbetalningar betalas ut till företag, inte till individer och kan vara en del i ett ofta systematiskt utförande av kriminella handlingar.

Här kan också finnas anledning att lyfta att pengar som betalats ut felaktigt till viss del återbetalas av den som fått för mycket och att de därmed kommer in i systemet igen. Till exempel får Akademikernas a-kassa tillbaka nästan alla pengar som betalats ut för mycket – det finns en hög återbetalningsvilja hos medlemmarna.

6.6 De flesta felen görs av Arbetsförmedlingen och den sökande

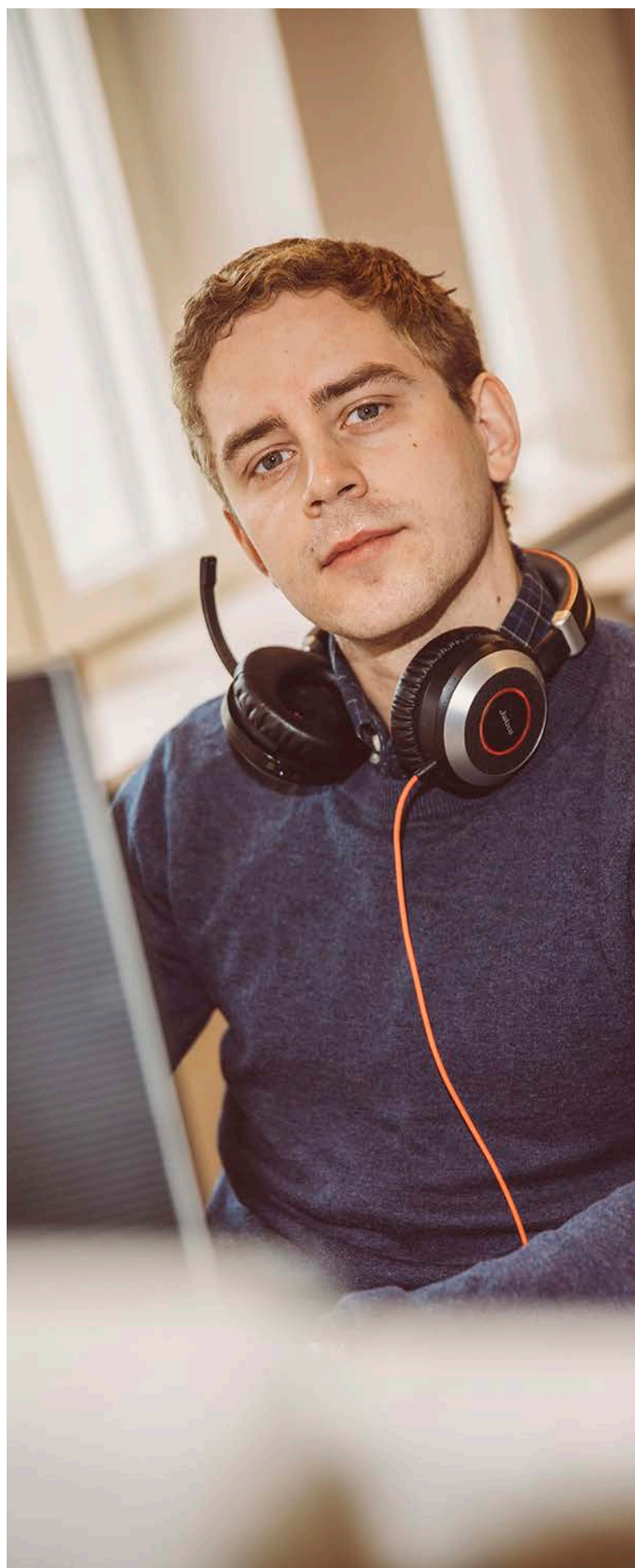
Utbetalningarna av arbetslöshetsersättning uppgick 2018 till 12,8 miljarder kronor, ungefär en halv miljard av dessa (3,9 procent) betalades ut felaktigt. De flesta av felen berodde på bristande handläggning hos Arbetsförmedlingen, som är ansvarig för att kontrollfunktionen ska fungera, eller på grund av felaktiga uppgifter från sökande. Av de fel som var orsakade av den sökande bedömdes cirka hälften vara misstänkt avsiktliga. Ungefär en femtedel av felen berodde på bristande handläggning hos arbetslöshetskassorna.

6.7 Få fel och små belopp

Enligt den omfattningsstudie som IAF gjorde till KUT-delegationen, av arbetslöshetskassornas handläggning, gör a-kassorna förhållandevis få fel och de brister som förekommer rör oftast små belopp. IAF uppskattade att de felaktiga utbetalningarna på grund av hanteringen hos arbetslöshetskassorna uppgick till mellan 38 och 154 miljoner kronor, vilket motsvarar 0,3 till 1,3 procent av utbetald ersättning. Ungefär en tredjedel av detta belopp var fall där det utbetalats för lite ersättning. Omfattningsstudien gjordes 2018 och avsåg utgifterna för 2017.

6.8 Sveriges a-kassors stickprov – 99,9 procent rätt

Även a-kassorna gör kontroller för att upptäcka felaktiga utbetalningar och bland annat har de ett elektroniskt informationsutbyte med Försäkringskassan, CSN och Pensionsmyndigheten för att motverka att dubbla ersättningar betalas ut till arbetslösa. Sveriges a-kassor gör årliga stickprovsundersökningar för att mäta effekten av informationsutbytet. Den senaste undersökningen gjordes 2019 och avsåg vecka 48 år 2018 och enligt den uppskattade Sveriges a-kassor att a-kassorna betalade ut 14,1 miljoner kronor felaktigt under 2018. Det motsvarar 0,11 procent av de totalt 12,8 miljarder kronor som a-kassorna betalade ut under året.

Arbetslöshetsstatistik – olika mått

Det finns två huvudaktörer för den svenska arbetsmarknadsstatistiken: Statistiska Centralbyrån (SCB) och Arbetsförmedlingen. SCB:s undersökning baseras på intervjuer medan Arbetsförmedlingens siffror är registerbaserade. Eftersom de två myndigheterna använder olika sätt att inhämta statistiken är uppgifterna inte direkt jämförbara. SCB ansvarar för den officiella arbetslöshetsstatistiken och vid jämförelser med andra länders statistik är det alltid den statistiken som ska användas. A-kassorna använder också i sin verksamhet statistik från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring (IAF) över ersättningstagare.

SCB:s statistik – urvalsundersökning

SCB redovisar varje månad sin arbetskraftsundersökning, AKU, som visar förhållandena på arbetsmarknaden med tonvikt på såväl antal som andel sysselsatta respektive arbetslösa. Undersökningen bygger på intervjuer framförallt via telefon. SCB redovisar AKU för varje månad, kvartal och år.

Kort beskrivning av de olika grupperna i AKU:

Befolkningen: Samtliga personer i åldern 15–74 år. I Arbetslöshetsrapporten har vi valt att redovisa åldersgruppen 20–64 år.

I arbetskraften: Alla som är antingen sysselsatta eller arbetslösa.

Sysselsatta: De som under en viss vecka arbetade minst en timme eller som hade ett arbete som de var frånvarande från, till exempel på grund av sjukdom. Även personer som får lön när de deltar i arbetsmarknadspolitiska program räknas som sysselsatta. Andelen sysselsatta, sysselsättningsgraden, är antalet sysselsatta relaterat till antalet i befolkningen.

Arbetslösa: Arbetssökande som inte hade något arbete under referensperioden. Man måste också kunna utföra arbete under undersökningsperioden. Här ingår också heltidsstuderande som sökt och kunnat arbeta. Den arbetslöshet som SCB redovisar regelbundet, det så kallade relativa arbetslöshetstalet, utgörs av andelen arbetslösa av antalet personer i arbetskraften.

Ej i arbetskraften: Personer som varken är sysselsatta eller arbetslösa. Här ingår bland annat sjuka, studerande (dock ej heltidsstuderande som sökt arbete och kunnat arbeta, som räknas som arbetslösa) och pensionärer.

Arbetsförmedlingens statistik – registerbaserad

Arbetsförmedlingen redovisar varje vecka och månad statistik över arbetslösheten. Statistiken hämtas från Arbetsförmedlingens förmedlingssystem och inne-

håller uppgifter om dem som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen. Den återspeglar hur det ser ut sista dagen i månaden. I statistiken finns bland annat uppgifter om hur många som är öppet arbetslösa och hur många som deltar i arbetsmarknadspolitiska program – de inskrivna arbetslösa. Förutom de inskrivna arbetslösa finns flera grupper av arbetssökande (se sidan 18) och bland dem finns också kategorier av inskrivna som har ett arbete. Åldersintervallet för denna statistik är 16–64 år.

När Arbetsförmedlingen redovisar andelen inskrivna arbetssökande är det i relation till en registerbaserad arbetskraft. För att skapa den registerbaserade arbetskraften adderas antalet inskrivna arbetslösa (öppet arbetslösa eller i program) med antalet förvärvsarbetande i nattbefolkningen (SCB:s registerstatistik Rams). Uppgiften om antalet förvärvsarbetande avser november månad senast tillgängligt år, medan uppgiften om antalet arbetssökande uppdateras varje månad.

Stora skillnader i statistiken

Det finns betydande olikheter mellan AKU och Arbetsförmedlingens statistik. Det finns många personer som är arbetslösa i AKU men som inte är inskrivna som arbetslösa på Arbetsförmedlingen. På samma sätt finns det många personer som är inskrivna som arbetslösa på Arbetsförmedlingen men som är sysselsatta eller utanför arbetskraften i AKU. Det är alltså i stor utsträckning olika personer som är arbetslösa enligt SCB:s och Arbetsförmedlingens sätt att räkna. Mer om skillnaderna kan du läsa i SCB:s rapport:

Bakgrundsfakta: Arbetskraftsundersökningarnas (AKU) och Arbetsförmedlingens (AF) arbetslöshetsstatistik – En jämförande studie. Du hittar den på deras hemsida, www.scb.se.

Måttet på arbetslöshet i a-kassan grundar sig på hur många av medlemmarna som får ersättning. Den statistiken sammanställs av IAF. IAF producerar också statistik över bland annat medlemsutveckling, arbetslöshetsersättning och dagpenning. Alla som är arbetslösa får inte arbetslöshetsersättning. För att kunna få ersättning måste ett antal villkor, bland annat arbetsvillkoret, vara uppfyllda. Andra orsaker kan vara att ersättningsperioden tagit slut, att man inte söker ersättning eller att man helt enkelt inte är inskriven vid Arbetsförmedlingen. För att få inkomstrelaterad ersättning måste man också vara medlem i en a-kassa.

FRÅGOR OM STATISTIKEN?

08-566 445 74

fakta@akademikernasakassa.se

Akademikernas a-kassa.

☎ 08-412 33 00

🌐 akademernasakassa.se | arbetsloshetsrapporten.se

✉ info@arbetsloshetsrapporten.se

f🐦📷 @akademikernas

